

Opinnäytetyö (AMK)

Toimintaterapian koulutusohjelma

2013

Annika Lehtomaa

LUOVAN TANSSIN VOIMA

– Tutkielma nuorten turvapaikanhakijoiden
kokemuksista tanssi-improvisaatioryhmästä
vapaa-ajan toimintana

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Annika Lehtomaa

LUOVAN TANSSIN VOIMA - Tutkielma nuorten turvapaikanhakijoiden kokemuksista tanssi-improvisaatioryhmästä vapaa-ajan toimintana

Suomalainen yhteiskunta elää ja muuttuu jatkuvasti maahanmuuton myötä. Maahanmuuttajan sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan on herkkä prosessi, jonka aikana monipuolisen tuen saaminen kotoutumisen onnistumiseksi on tärkeää. Kotoutumisen tukemiseen kiinnitetään enenevässä määrin huomiota ennaltaehkäisevän työn muodossa, sillä riski syrjäytyä yhteiskunnasta on merkittävä erityisesti maahanmuuttajanuorilla. Nuorten osallisuutta tukevaa työtä ja uusia työskentelymuotoja kehitetään lisäämällä taiteen alojen ja hyvinvointialojen ammattilaisten välistä yhteistyötä. Taiteen tekemisen on todettu vahvistavan nuorten sosiaalisia suhteita ja mahdollistavan voimaantumisen kokemisen, mikä lisää nuorten osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi EU-rahoitteinen Moving In, Moving On –projekti (MIMO–projekti), jonka tarkoituksena on kehittää taidelähtöisten menetelmien käyttöä nuorten syrjäytymistä ehkäisevään työhön. Opinnäytetyöprosessin aikana toteutettiin Suomen Punaisen Ristin Turun Vastaanottokeskuksessa yksin maahan tulleille nuorille turvapaikanhakijoille viikottainen tanssi-improvisaatioryhmä. Ryhmää ohjattiin moniammatillisesti toimintaterapian ja Turun Taideakatemian tanssin koulutusohjelman välillä. Moniammatillisen työskentelyn kehittäminen oli yksi MIMO-projektin tavoitteista. Aktiivisesti ryhmään osallistuneilta seitsemältä nuorelta kerättiin palautetta ryhmästä laadullisella kyselyllä, jonka tavoitteena oli selvittää, miten tanssi-improvisaatio tukee nuorten osallisuutta, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja tuo voimaantumisen kokemuksia.

Kyselyyn vastanneet nuoret kokivat tanssi-improvisaation lisäävän onnellisuuden tunnetta ja iloa heidän elämäänsä. Toiminta mahdollisti erilaisten tunteiden kokemisen ja toi lohtua vaikeaan elämäntilanteeseen. Nuoret saivat ryhmässä uusia ystäviä ja kokivat yhteisöllisyyden tunnetta. Kyselyn tulokset osoittavat, että tanssi-improvisaatioryhmä voi vahvistaa nuorten sosiaalisia suhteita ja tuoda voimaantumisen kokemuksia vahvistaen siten nuorten osallisuutta. Opinnäytetyö esittää mahdollisuuden käyttää tanssia kotoutumista tukevassa ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevässä työssä.

Tämä opinnäytetyö on yksi esimerkki toimintaterapeutin roolista monikulttuurisen työn kentällä.. Opinnäytetyö ohjaa pohtimaan toimintaterapian ja tanssin ammattilaisten yhteistyön kehittämistä eri asiakasryhmien osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

ASIASANAT:

osallisuus, nuoret, maahanmuuttaja, taidelähtöiset menetelmät, tanssi-improvisaatio, voimaantuminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Occupational Therapy

October 2013 | 51

Instructor: Tiina Hautala

Annika Lehtomaa

THE POWER OF CREATIVE DANCE – Dance Improvisation as Leisure Activity for Young Asylum Seekers

Due to the increased immigration in Finland the population is becoming more and more cross-cultural. It has been established that if there are problems in integrating to a new culture and a society especially young immigrants can be at risk of alienating from the society. The health and welfare services are developing preventive work against marginalization of the immigrant youth and the need for creative work forms is significant. The use of art-based methods has been found to empower and support the self-esteem and the social environment of the youth which helps to prevent alienation.

The purpose of this bachelor's thesis was to study how dance improvisation can be used in this preventive work. This work was conducted as part of the Moving In, Moving On –project that develops multi-professional work and the use of art-based methods in preventing marginalization of the youth. The study took place in Turku, in the Reception Center of The Finnish Red Cross. The participants in this study were young asylum seekers who took part in a weekly dance improvisation class and answered a qualitative questionnaire about the dance improvisation group. The group was held by two students, one from the Degree Programme in Occupational Therapy and another one from the Degree Programme in Performing Arts' Dance specialization in Arts Academy of Turku University of Applied Sciences.

The results showed that a dance improvisation group is meaningful leisure activity for young asylum seekers and it offers support for their social relations. The study shows that dance improvisation enables positive experiences and empowerment and is therefore an effective method to use with the immigrant youth. Further studies are needed to collect information from a wider population to confirm the results of this study.

KEYWORDS:

youth, asylum seekers, marginalization, art-based methods, dance improvisation, empowerment

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORI MAAHANMUUTTAJA UUDEN YHTEISKUNNAN KYNNYKSELLÄ	9
2.1 Alaikäinen turvapaikanhakija ja turvapaikanhakuprosessi	9
2.2 Kotoutuminen ja sen tukeminen	11
2.3 Nuorten turvapaikanhakijoiden sosiaalinen ympäristö	12
3 RISKINÄ YHTEISKUNNAN ULKOPUOLELLE JÄÄMINEN	14
3.1 Syrjäytymisestä sosiaaliseen vahvistamiseen	14
3.2 Vapaa-ajan merkitys nuoren maahanmuuttajan elämässä	16
4 TOIMINNALLA JA TAITEELLA TUKEA ELÄMÄÄN	18
4.1 Taiteen tekeminen osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena	18
4.2 Voimaantuminen taiteen keinoin	19
5 TANSSI-IMPROVISAATIORYHMÄSTÄ VOIMAA	21
5.1 Luova liike ja tanssi muutoksen välineenä	21
5.2 Ryhmän voima	22
5.3 Monikulttuuristen nuorten kohtaaminen	23
5.4 MIMO-tanssi nuorten syrjäytymistä ehkäisemässä	24
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	28
6.1 Toimintaterapeutti monikulttuurisen työn kentällä	28
6.2 Yhteistyö taiteen ammattilaisten kanssa	29
7 TUTKIELMAN TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	31
8 NUORTEN KOKEMUSTEN KARTOITTAMINEN	32
8.1 Aineistonkeruumenetelmä	32
8.2 Vastaajat ja aineiston kerääminen	35
8.3 Aineiston analysointi	36
9 TUTKIELMAN TULOKSET	40
9.1 Tanssi-improvisaatio vapaa-ajan toimintana	40
9.2 Tanssi-improvisaatioryhmä osallisuuden tukena	41

10 POHDINTA	43
10.1 Tutkielman luotettavuus ja eettisyys	43
10.2 Tutkielman merkitys moniammatillisen työn kehittämisessä	44
10.3 Tanssin mahdollisuudet kotoutumistyössä	45

LÄHTEET	47
----------------	-----------

LIITTEET

- Liite 1. Kysely
- Liite 2. Aineiston pelkistäminen
- Liite 3. Lehtiartikkeli

TAULUKOT

Taulukko 1. Tutkimuskysymys 1 ja vuoden 2013 kysymykset	32
Taulukko 2. Tutkimuskysymykset 2-3 ja vuoden 2013 kysymykset	33
Taulukko 3. Tutkimuskysymys 4 ja vuoden 2013 kysymys	33
Taulukko 4. Tutkimuskysymys 1 ja vuoden 2012 kysymykset	34
Taulukko 5. Tutkimuskysymykset 2-3 ja vuoden 2012 kysymykset	34
Taulukko 6. Tutkimuskysymys 4 ja vuoden 2012 kysymys	35
Taulukko 7. Aineiston analysointi	37

1 JOHDANTO

Suomalainen yhteiskunta elää eri kulttuurien välisessä murroksessa. Maahanmuuton myötä monikulttuurisuus on tullut osaksi arkisia kohtaamisia niin yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa kuin erilaisten virallisten tahojen kuten koulujen, viranomaisten ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työssä. (Korhonen & Puukari 2013a, 8.) Yhteiskunnan tulisi pyrkiä luomaan edellytykset eri kulttuurien väliselle tasavertaiselle kohtaamiselle ja molemminpuoliselle ymmärrykselle, jotta kantaväestöllä olisi paremmat valmiudet monikulttuuriseen kanssakäymiseen ja maahan muuttaneiden sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan olisi mahdollista (McLaughlin, Reubsaet & Vanhanen 2011, 8). Sekä maahanmuuttajan kotoutumista tukevassa työssä että sosiaali- ja terveyshuollon ennaltaehkäisevän työn kentällä on herätty maahanmuuttajan osallisuuden tukemisen tärkeyteen osana onnistunutta kotoutumisprosessia. Oikeanlaisella tuella ja yksilön voimavarojen löytämisellä on mahdollista ehkäistä mahdollista yhteiskunnasta syrjäytymistä, jonka nähdään olevan riskinä erityisesti nuorten maahanmuuttajien kohdalla. (Turun kaupunki 2008, 8, 22; Liikanen 2010, 10; Myrskylä 2012, 2.)

Nuori tarvitsee kokemuksen yhteisöön kuulumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta. Jos nuori jää jostain syystä oman yhteisönsä ulkopuolelle, hänen toimintaympäristönsä pienenee ja samalla kaventuvat hänen mahdollisuutensa vaikuttaa omalla toiminnalla ympäristöönsä. Kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista on tärkeää, sillä se mahdollistaa voimaantumisen kokemuksen. Voimaantuminen ohjaa omien voimavarojen tunnistamiseen ja tukee yksilön itsetuntoa. Erityisesti turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien tahojen tulisi pyrkiä tarjoamaan tällaista yhteisöllistä toimintaa asiakkailleen. (Krappe, Parkkinen & Tonteri 2012, 141; Yoken 2012, 86; Enoranta 2007a, 12–13.)

Nuorten osallisuutta tukevaan ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevään työhön pyritään Suomessa löytämään moniammatillisen yhteistyön avulla kokonaisvaltaisempaa näkökulmaa muun muassa erilaisten hankkeiden kautta.

Sosiaali- ja terveysalan yhteistyö taidealan ammattilaisten kanssa on yleistynyt, sillä taidelähtöisten menetelmien avulla pystytään saavuttamaan eri lähtökohdista tulevia nuoria. Yhteisöllisesti toteutuvien taidehankkeiden avulla on mahdollista vahvistaa nuoren sosiaalista ympäristöä ja antaa tukea omien voimavarojen löytämisessä; molemmat tekijöitä, joilla voidaan vahvistaa nuoren osallisuutta. (Liikanen 2012, 10, 65–66; Kotilainen, Siivonen & Suoninen 2011, 230.) Esittävän taiteen ja erityisesti tanssin ajatellaan vahvistavan nuoren minäkuvaa ja vuorovaikutustaitoja sekä lisäävän nuoren osallisuutta (Moving In, Moving On 2012a). Yhteisöllisen tanssin avulla voi antaa nuorelle tilan ja keinon vaikuttaa ja tulla näkyväksi ryhmässä. Se on keino ilmaista omaa sisäistä maailmaa ja kasvattaa tietoisuutta omasta olemassaolosta. (Yoken 2012, 86; Martikainen & Ruhanen 2006, 9, 13–15; Halprin 2003, 64.)

Tämän opinnäytetyön toimeksianto tuli vuosina 2010-2013 toteutuneelta Moving In, Moving On –projektilta (MIMO –projekti). MIMO –projektissa kehitettiin taidelähtöisten menetelmien soveltamista nuorten syrjäytymistä ehkäisevän työn kentällä. Projektin rahoitti The Central Baltic INTERREG IV A Programme 2007-2013. Projekti ohjasi alan ammattilaisia ja opiskelijoita moniammatilliseen työskentelyyn soveltavan taiteen käytössä. (Moving In, Moving On 2012b.) Projektin aikana toteutui Turun Taideakatemian tanssinopettajan ja Turun Ammattikorkeakoulun toimintaterapian koulutusohjelman välisenä yhteistyönä Suomen Punaisen Ristin Turun Vastaanottokeskuksessa nuorille turvapaikanhakijoille suunnattu tanssi-improvisaatioryhmä. Ryhmän ohjaaminen alkoi osana projektin toimintaa vuoden 2012 helmikuussa ja on jatkunut aina vuoden 2013 syksyyn asti nuorilta saadun hyvän palautteen ja ohjaajien myönteisten kokemusten myötä. Tanssi-improvisaatioryhmä nimeksi vakiintui MIMO-tanssi.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisena toimintana nuoret kokivat tanssi-improvisaatioryhmän, jotta toimintaa on jatkossa mahdollista kehittää nuorten osallisuutta tukevan työn välineenä. Työ on yksi esimerkki toimintaterapian ja taideohjauksen yhteistyöstä monikulttuurisessa työssä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on edistää toimintaterapeuttien työskentelyä maahanmuuttajien kanssa.

2 NUORI MAAHANMUUTTAJA UUDEN YHTEISKUNNAN KYNNYKSELLÄ

2.1 Alaikäinen turvapaikanhakija ja turvapaikanhakuprosessi

Turvapaikanhakija määritellään henkilöksi, jota uhkaa kotimaassaan henkilökohtaisen vainon kohteeksi joutuminen tai epäinhimillinen kohtelu, jonka vuoksi hän hakee turvaa vieraasta maasta. Turvapaikanhakuprosessi alkaa poliisin tai rajaviranomaisen kuulustelulla, jossa selvitetään turvapaikanhakijan taustoja. Tämän jälkeen turvapaikanhakija ohjataan Maahanmuuttoviraston puhutteluun, jossa selvitetään tarkemmin henkilön elämäntilanne ja perusteet turvapaikanhauille. (Pakolaisneuvonta 2011a; Pakolaisneuvonta 2011b.) Alaikäiselle, yksin turvapaikkaa hakevalle nuorelle tehdään prosessin alussa iänmäärittystestit. Iällä on merkitystä, kun määritellään nuorelle turvapaikanhakijalle kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia, sillä aikuista turvapaikanhakijaa koskevat eri säännöt kuin nuorta. (Maahanmuuttovirasto 2012a.)

Yksin tullut nuori saa turvapaikanhakuprosessiin edunvalvojan, joka on läsnä kaikissa turvapaikanhakuprosessiin liittyvissä kuulusteluissa (Maahanmuuttovirasto 2012a). Vaikka nuorelle määrätään heti prosessin alussa oma edustaja, on edustajan vaihtuminen prosessin aikana valitettavan yleistä. Viranomaisten kuulusteluissa, jotka voivat kestää useita päiviä, käydään hyvin yksityiskohtaisesti läpi nuoren historia ja matka turvapaikanhakijaksi. Kuulustelut ovat nuorelle psyykkisesti hyvin raskaita, sillä nuori joutuu kertomaan viranomaisille useaan otteeseen vaikeaa historiaansa perustellakseen tarvettaan myönteiselle turvapaikkapäätökselle. (Pakolaisneuvonta 2011a.)

Prosessiin kuuluu raskaiden kuulustelujen lisäksi psyykettä kuormittavaa odottamista. Turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen kuulusteluihin pääsemistä jonotetaan keskimäärin puoli vuotta. Hakemuksen käsittelyyn

menee keskimäärin vuoden verran. (Maahanmuuttovirasto 2012b.) Psykkistä kuormitusta aiheuttaa pitkän odotusajan lisäksi tieto siitä, että todennäköisyys myönteisen päätöksen saamiseen on pieni ja mahdollisuutta ennustaa prosessin kulkua ei ole (Rauta 2005, 5, 32, 35). Yksin maahan tullut nuori joutuu vaikeaan ja raskaaseen tilanteeseen odottaessaan prosessin etenemistä ilman perheen tuomaa tukea (Vihelä 2007, 48). Turvapaikanhakijana olemisen on todettu vaikuttavan kielteisesti nuoren identiteettiin, sosiaaliseen verkostoon, terveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Turvapaikanhakijana oleminen aiheuttaa kuulumattomuuden ja erillisyyden tunnetta uudessa maassa. Tämä voi vaikeuttaa sopeutumista uuteen maahan ja kykyä suunnitella tulevaisuutta. (Helander & Mikkonen 2002, 11–12, 114.)

Alaikäiset yksin maahan tulleet turvapaikanhakijat sijoitetaan ympäri Suomea Vastaanottokeskusten yhteydessä oleviin Ryhmäkoteihin ja Tukiasuntoihin (Pakolaisneuvonta 2011c). Ryhmäkodit tarjoavat tuettua asumista 15-17 -vuotiaille nuorille. Epävarma elämäntilanne heikentää nuoren turvapaikanhakijan elämönhallinnan taitoja, joten ryhmäkodissa nuori saa oman ohjaajan, joka auttaa arjen taitojen opettelussa ja tukee itsenäisen elämän taitojen harjoittelussa (Forsander 1994a, 30; Vihelä 2007, 49). 18 vuotta täytettyään nuoret muuttavat joko Tukiasuntoihin tai Vastaanottokeskukseen aikuisten puolelle (Ojala 2012).

Turussa Tukiasunnot on tarkoitettu täysi-ikäisyyden kynnyksellä oleville 17-vuotiaille pojille, jotka harjoittelevat itsenäisen elämän vaatimia taitoja ennen kuin täyttävät 18 vuotta. Tukiasunnoissa ohjaajien tehtävänä on olla läsnä poikien elämässä, mutta samalla antaa heille tilaa arjen taitojen opetteluun. Nuoret opettelevat pitämään huolta omista sovituista menoistaan, koulutehtävistään ja ruoanlaitosta. (Ojala 2012.) Itsenäistymisvaihe on suhteellisen lyhyt, sillä nuoren täyttäessä 18 vuotta hänet siirretään Tukiasunnosta vastaanottokeskukseen, mikäli hän ei ole saanut turvapaikkaa siihen mennessä (Pakolaisneuvonta 2011c). Tytöille ei ole Turussa vastaavaa itsenäistymisvaiheen asumismuotoa, vaan he muuttavat suoraan 18 vuotta täytettyään Vastaanottokeskukseen aikuisten puolelle (Ojala 2013).

2.2 Kotoutuminen ja sen tukeminen

Maahanmuuttajan kotoutuminen eli sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan on herkkä prosessi. Laissa kotoutuminen määritellään tuen tarjoamiseksi maahanmuuttajalle, jotta hänen olisi mahdollista saada uudessa yhteiskunnassa elämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja ja samalla säilyttää oma kulttuurinsa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010). Kotoutuminen on vastavuoroinen prosessi, jossa molemmilla osapuolilla, maahanmuuttajalla ja hänet vastaanottavalla yhteiskunnalla, on vastuu kotoutumisen onnistumisessa. Kotoutumisen tarkoituksena ei ole integroida maahan muuttanutta ihmistä uuteen kulttuuriin, vaan mahdollistaa kahden kulttuurin kohtaaminen ja molemminpuolinen ymmärrys. Vaikeista oloista tuleminen saattaa kuitenkin vaikuttaa maahanmuuttajan omiin voimavaroihin, jolloin uuteen yhteiskuntaan sopeutuminen saattaa vaikeutua. (McLaughlin, Reubsaet & Vanhanen 2011, 8, 18.) Tällöin yhteiskunnan rooli onnistuneen kotoutumisen saavuttamisessa korostuu.

Kotoutumisen edistämiseksi ja sen tukemiseksi tehdään Suomessa monialaista kotouttamistyötä eri toimijoiden ja viranomaisten välillä. Jokaisella kunnalla on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa vastuu oman alueensa kotouttamistyöstä (Maahanmuuttovirasto 2013a). Kotouttamistyön tavoitteena voi olla esimerkiksi lasten ja nuorten kotoutumisen edistäminen ja sosiaalisuuden vahvistaminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010). Lasten ja nuorten kotoutumisen tukeminen on tärkeä tavoite, sillä pelkästään vuonna 2012 Suomesta haki turvapaikkaa 167 yksin tullutta lasta ja nuorta, joista 125 sai myönteisen turvapaikkapäätöksen (Maahanmuuttovirasto 2013b; Maahanmuuttovirastio 2013c).

Turussa kotoutumistyötä toteutetaan tällä hetkellä vuosien 2007–2011 välille sijoittuvan kotouttamisohjelman mukaan. Kotouttamisohjelmassa nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi kehittämiskohteeksi. Kehittämistoimenpiteet nuorten tukemiseksi kohdistuvat opiskelupaikan saamiseen ja työllistymiseen. Tarkoituksena on kehittää nuorten

työllistymispalveluja ja erityisesti pajo toimintaa vastaamaan maahanmuuttajanuorten tarpeita. (Turun kaupunki 2008, 8, 22.) Tukitoimien kehittäminen tähän osa-alueeseen nuorten elämässä on perusteltua, sillä työtai opiskelupaikan saamista pidetään tällä hetkellä Suomessa tärkeänä osana nuoren kiinnittymisessä yhteiskuntaan (Myrskylä 2012, 2). Työllistymispalveluiden kehittämällä pyritään varmistamaan, että myös ne maahanmuuttajanuoret, jotka eivät pääse toisen asteen opetukseen, ohjautuisivat koulutus- ja ohjausjärjestelmän piiriin (Turun kaupunki 2008, 8, 22) ja kiinnittyisivät sitä kautta yhteiskuntaan. Koulu- ja työmaailmaan kuuluminen on tärkeä osa ihmisen elämää, mutta vapaa-ajan merkitystä kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa ei tulisi jättää huomiotta (Majnemer 2010, 199).

2.3 Nuorten turvapaikanhakijoiden sosiaalinen ympäristö

Turvapaikanhakuprosessin aikana nuorten sosiaaliset verkostot muodostuvat Väestöliiton (2002) toteuttaman tutkimuksen mukaan viranomaisista, ryhmäkotien ohjaajista, muista aikuisista ja toisista maahanmuuttajanuorista. Tutkimuksessa haastateltiin yksin maahan tulleita alaikäisiä heidän kokemuksistaan turvapaikanhakuprosessista. Ohjaajat ovat useille nuorille ainoita aikuisia, joilta saa tukea ja joille voi puhua vaikeistakin asioista. Ohjaajien merkitys vaihtelee riippuen siitä, asuuko nuori Ryhmäkodissa vai Tukiasunnoissa. Monille Ryhmäkodissa asuville nuorille ohjaajat tulevat hyvin läheisiksi, kun taas Tukiasuntojen nuorille ohjaajat jäävät etäisemmiksi nuorten valmistautuessa itsenäiseen elämään siirtymiseen. (Helander & Mikkonen 2002, 3, 76–77, 79.)

Vertaisryhmien merkitys on suuri ja ystävät ovat monelle nuorelle sosiaalisen verkoston tärkein osa (Helander & Mikkonen 2002, 89). Vertaisryhmässä toimiminen ja siinä muodostuneet sosiaaliset suhteet ovat nuorelle tärkeitä, koska ne määrittelevät nuoren roolia ryhmässä. Vertaisuuden kokeminen ja myönteisen huomion saaminen toisilta nuorilta on tärkeää, jotta nuori voi kokea

olevansa osa ryhmää. Jos nuori tulee jostain syystä vertaistensa puolesta torjutuksi, se voi johtaa yksinäisyyden tunteeseen ja nuoren jäämiseen ryhmän ulkopuolelle. (Salmivalli 2005, 33, 35.)

Vastavuoroisten ystävyysuhteiden muodostaminen toisten samanikäisten kanssa on nuoruudessa tärkeää. Ystävyysuhteet mahdollistavat yhteisen hauskanpidon, kumppanuuden, läheisyyden ja luottamuksen kokemisen sekä tuen ja avun saamisen. Ystävyysuhteilla on vaikutusta nuoren sosiaalisen kyvykkyyden kehittymiseen ja siihen, miten nuori osallistuu ryhmiin. (Salmivalli 2005, 36–37.) Ryhmäkodeissa ja Tukiasunnoissa nuoria tuetaan muodostamaan samassa paikassa asuviin muihin nuoriin pysyviä suhteita, jotka kantaisivat myöhemmässäkin elämässä (Helander & Mikkonen 2002, 91). Tuen antaminen on tärkeää, sillä ystävyysuhteiden puuttuminen aiheuttaa eristäytymistä ja syrjäytymistä yhteisöstä (Myllyniemi 2006, 34–35). Maahanmuuttajanuoren kotoutumisen tukemisessa pitäisikin kiinnittää yhä enenevässä määrin huomiota nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen (Myrskylä 2012, 4).

3 RISKINÄ YHTEISKUNNAN ULKOPUOLELLE JÄÄMINEN

3.1 Syrjäytymisestä sosiaaliseen vahvistamiseen

Tilastokeskus on toteuttanut vuonna 2012 tutkimuksen, jossa tutkitaan syitä tämän päivän Suomen nuorten yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan tutkimuksessa työ- ja koulumaailman ulkopuolelle jäämistä, psyykkisten ja aineellisten ongelmien kokonaisuutta sekä yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle jäämistä. Tutkimus nimeää työ- ja koulumaailmasta tipahtamisen riskitekijöiksi muun muassa nuoren maahanmuuttajataustan sekä vaikeudet sopeutua yhteiskunnan vaatimuksiin. (Myrskylä 2012, 2, 4.) Nuorisolaissa syrjäytymistä ehkäisevän työn keskiössä on nuorten sosiaalinen vahvistaminen, jolla tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimia elämäntaitojen parantamiseksi (Nuorisolaki 72/2006). Sosiaalinen vahvistaminen on käsitteenä noussut syrjäytymisen ehkäisemisen rinnalle, sillä sen katsotaan olevan sanamuotona myönteisempi ja kohderyhmiä vähemmän leimaava (Herranen & Junttila-Vitikka 2010).

Yhtenä tärkeimmistä sosiaalisen osallistumisen muodoista pidetään Suomessa työelämään kuulumista. Yhteisölliseen toimintaan osallistuminen lisää ihmisen elämään mielekkyyttä ja merkitystä ja vaikuttaa ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Yhteisöllisessä toiminnassa osallisena olemisesta käytetään nimitystä osallisuus. Osallisuuden vastakohtana on syrjäytyminen sosiaalisesta ympäristöstä, mikä vaikuttaa kielteisesti ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. (Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos 2013a.) Työllistymisellä on merkitystä maahanmuuttajan sosiaalisen ympäristön vahvistamisessa ja yhteisöön sopeutumisessa, sillä työyhteisössä on mahdollista luoda suhteita kantaväestöön. Sosiaaliset suhteet kantaväestöön ovat tärkeitä, sillä ne helpottavat uuteen yhteiskuntaan sopeutumista. (Jasinskaja-Lahti & Perhoniemi 2006, 74–75.)

Vaikka opiskelupaikan saaminen ja työllistyminen vaikuttavat myönteisesti nuoren maahanmuuttajan kotoutumisprosessiin, on nuorelle tärkeää ylipäänsä saada kokemus yhteisöön kuulumisesta. Sosiaalisten suhteiden määrä ja erityisesti suhteet kantasuomalaisiin vaikuttavat siihen, kokeeko maahanmuuttaja yksinäisyyttä (Riihelä 2005, 139). Maahanmuuttajanuorelle suomalaisiin tutustuminen ja suomalaisten kaverisuhteiden muodostuminen on tärkeää, jotta hän voi päästä sisälle suomalaiseen yhteiskuntaan ja erityisesti nuorten maailmaan (Helander & Mikkonen 2002, 94).

Kouluikäisillä turvapaikanhakijoilla sosiaalisten suhteiden muodostaminen kantasuomalaisiin voi kuitenkin olla haasteellista. Nuorisotutkimusverkoston (2007) toteuttaman monikulttuuristen nuorten arkea koskevan tutkimuksen mukaan moni nuori kokee oman asenteen ja aktiivisuuden vaikuttavan siihen, kuinka helposti nuori tutustuu suomalaisiin. Toisaalta maahanmuuttajanuoren kokemus ja ennakoajatus siitä, että suomalaiset nuoret eivät ole kiinnostuneita tutustumaan heihin sekä ennakkoluulojen ja rasismien kohtaaminen nostavat kynnystä lähestyä suomalaisia nuoria oma-aloitteisesti. Syrjintä ja rasismi ovatkin usein syinä suomalaisten kavereiden vähäisyyteen. (Anttila, Harinen & Honkasalo 2007, 28; Helander & Mikkonen 2002, 94, 96.)

Väestöliiton (2012) tutkimus nostaa esiin maahanmuuttajalasten ja nuorten vanhempien ja kouluhenkilökunnan yhteisen huolen syrjinnän kohteeksi joutumiseen koulussa. Monet pohtivat, miten yksin jääminen vaikuttaa lapsen elämään. Eri etnisten ryhmien väliseen vuorovaikutukseen ja ystävyyssuhteiden muodostamiseen tukemisen koulussa nähdään vahvistavan lapsen osallisuutta myös kouluympäristön ulkopuolella. (Säävälä 2012, 50, 52.) Monikulttuurisessa ympäristössä toimimista voi tukea esimerkiksi taiteen keinoin, sillä yhteisellä taiteen tekemisellä on mahdollista vähentää ennakkoluuloja ja lisätä ymmärrystä eri kulttuurien edustajien välillä (Kotilainen ym. 2011, 123,125).

Monikulttuuristen lasten ja nuorten elämässä rasismien kohteeksi joutuminen on yleistä, mikä heikentää myönteisen identiteetin kehittymistä ja osallisuutta yhteisössä (Pilke 2013). Rasismia ilmenee monella tavalla, mutta sen taustalla on pohjimmiltaan kyse kapeakatseisesta ajattelusta, vieraan kokemisesta

häiritsevä ja pelottavana sekä stereotyyppioista ja torjunnasta. Nuorten kokemukset rasismista vaihtelevat fyysisen uhkailun ja tekojen kohteeksi joutumisesta tuijottaviin katseisiin ja ulkopuolelle jättämiseen. Rasismi voi olla epäsuoraa vihjailua ja epäluuloista käyttäytymistä nuorta kohtaan, minkä johdosta nuori voi kokea olonsa ei-toivotuksi. Syrjintä voi pahimmillaan olla pitkään jatkunutta henkistä ja fyysistä kiusaamista, mutta jo yhden kielteisen kokemuksen saaminen voi aiheuttaa nuoren eristäytymisen. Nuoruudessa ryhmän asettamat paineet voivat vaikuttaa suurestikin nuorten toimintaan, mikä tekee rasismin torjumisen vaikeaksi, sillä se saa ilmiönä voimaa ryhmästä. (Anttila ym. 2007, 37, 39.)

3.2 Vapaa-ajan merkitys nuoren maahanmuuttajan elämässä

Syrjinnän kohteeksi joutuminen voi heikentää nuoren mahdollisuutta osallistua vapaa-ajalla hänelle mieluisiin ja sosiaalista ympäristöä vahvistaviin toimiin. Vapaa-aika ja vapaa-ajalla solmitut sosiaaliset suhteet ovat nuorille tärkeä osa sosiaalistumista, osallistumista ja yhteisöön sopeutumista. Vapaa-ajan sisältö ja harrastusten mielekkyys voi vaikuttaa merkittävästi nuoren maahanmuuttajan kotoutumiseen ja myönteiseen tulevaisuuden näkymään. (Anttila ym. 2007, 36–37.) Nuoret, joilla ei ole harrastuksia eikä ystäviä voivat kokea yksinäisyyttä ja masentuneisuutta (Helander & Mikkonen 2002, 96).

Vapaa-ajalla ja harrastuksilla on merkitys nuoren elämässä sekä sosiaalisen ympäristön vahvistumisessa että toiminnan tuoman ilon ja onnistumisen kokemusten saamisessa. Harrastus myös tarjoaa avoimemman tilan ystävyysuhteiden luomiselle kuin esimerkiksi koulu. (Anttila ym. 2007, 27.) Turvapaikanhakijanuorelle mielekäs harrastus ja vapaa-ajan vietto voivat auttaa onnistumisten ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksen saamisessa. Mielekäs toiminta vapaa-ajalla tuo myös hyvää mieltä, mikä osaltaan helpottaa jatkuvan odottamisen varjostamaa turvapaikkaprosessia. (Helander & Mikkonen 2002, 98–99.)

Mielekäs vapaa-ajan sisältö vahvistaa tunnetta mahdollisuudesta vaikuttaa ja tehdä itse valintoja. Nuoruudessa osallistuminen vapaa-ajan toimintoihin tarjoaa mahdollisuuden vertaisten kanssa toimimiseen, luovaan ilmaisuun, identiteetin muotoutumiseen ja itsetunnon sekä omanarvontunnon vahvistumiseen. Erityisesti fyysisen aktiviteetin katsotaan vähentävän stressiä ja ahdistusta, mikä vaikuttaa merkittävästi kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Majnemer 2010, 199–200). Vapaa-ajan toiminnoissa korostuu toiminnan mielekkyys yksilölle (Suto 1998, 271).

Toimintaterapiassa ihmisen elämää tarkastellaan kokonaisuutena, jossa vapaa-ajan toiminnoilla on tärkeä osa tasapainon tuomisessa elämän eri osa-alueiden välille (Majnemer 2010, 199). Ihminen on luonteeltaan toiminnallinen ja pyrkii tekemään sellaisia asioita, jotka tuottavat hänelle nautintoa ja tuntuvat tarkoituksenmukaisilta. Mielekkään toiminnan vaikutus ihmisen hyvinvointiin on siten ilmeinen. (Wilcock, A. 2010, 111–113.) Vapaa-ajan merkitys osana kokonaisvaltaista hyvinvointia onkin merkittävä toiminnan tuoman hyvinolontunteen ja nautinnon vuoksi (Majnemer 2010, 199).

4 TOIMINNALLA JA TAITEELLA TUKEA ELÄMÄÄN

4.1 Taiteen tekeminen osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena

Lasten ja nuorten osallisuuden ja sosiaalisuuden vahvistamiseen tähtäävässä taidelähtöisessä työssä lapsi saa luovan prosessin myötä tilaa omien voimavarojen löytämiseen ja niiden käyttämiseen. Taiteen tekeminen tukee lapsen itsetuntemusta ja sosiaalista kasvua sekä vahvistaa tunnetta yhteisöön kuulumisesta. (Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos 2013b.) Taiteella ja kulttuurilla on myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin ja taidetta pyritäänkin käyttämään yhtenä syrjäytymistä ennaltaehkäisevän työn muotona (Liikanen 2010, 25).

Taiteen voi ajatella olevan luonteva ihmisen hyvinvointia lisäävä tekijä. Taiteen tekeminen antaa tilaa kohdata asioita uusilla tavoilla ja tuo ihmisen tietoiseksi omasta itsestään voimistaen samalla suhdetta ympäristöön. Luovalla toiminnalla on myös voima vaikuttaa myönteisesti ihmisen tulevaisuuden näkymään. (Hiltunen & Huhmarniemi 2010, 8.) Taiteen kautta vaikeitakin asioita ja tunteita voi käsitellä symbolisella tasolla, mikä vahvistaa kykyä ilmaista erilaisia tunteita (Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos 2013b). Taiteen tekemisellä voi esimerkiksi tukea nuorta tunteiden ilmaisemisessa (Kotilainen ym. 2011, 86).

Vuonna 2010 Opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto julkaisi Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia –toimintaohjelman osana valtion Terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa. Toimintaohjelman tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja terveyttä taiteen ja kulttuurin keinoin. Toimintaohjelman yhtenä toimenpide-ehdotuksena on soveltavan taiteen hyödyntäminen nuoriso- ja sosiaalityössä sekä maahanmuuttajien kotoutumistyössä osallisuuden lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Julkaisuun on koottu alan kirjallisuudesta ja tutkimuksista aineistoa ja tehty yhteenveto kulttuurin vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen. Yhteenvedossa todetaan taiteen ja kulttuurin muun muassa lisäävän sosiaalista kanssakäymistä ja osallistumista, laajentavan ihmisen sosiaalista ympäristöä, vahvistavan yhteisöön kuuluvuuden

tunnetta, lisäävän tunnetta omista vaikutusmahdollisuuksista ja vahvistavan itsetuntoa taiteen tekemisen kautta saatujen uusien kokemusten ja kommunikoinnin myötä. (Liikanen 2010, 9, 19, 65–66.)

Taiteen tekemisen ja sen läsnäolon myönteisiä vaikutuksia nuorten hyvinvointiin on tutkittu Suomessa myös Suomen Kulttuurirahaston toteuttamassa Myrskyhankkeessa. Hankkeen aikana toteutettiin ympäri Suomea erilaisia taidehankkeita, joissa nuoret tuottivat taidetta aikuisen ohjauksessa. Suuri osa hankkeeseen osallistuneista nuorista koki taideprojektien vaikuttaneen myönteisesti sosiaalisiin suhteisiin, lisänneen tyytyväisyyden tunnetta, hyvinvointia, elämäniloa ja rohkeutta ilmaista itseään sekä vähentäneen omien ongelmien ajattelua. Itseilmaisun kehittyminen nuoruudessa on tärkeää tulevaisuuden kannalta ja moni nuori koki itseilmaisun kehittyneen hankkeen aikana. Hankkeen taiteen tekemisessä korostuivat osallisuuteen tukeminen, nuorten välinen vuorovaikutus sekä luovuuden käyttö ja itsensä ilmaisu. (Kotilainen, Siivonen & Suovinen 2011, 9, 168, 227, 230–231.)

4.2 Voimaantuminen taiteen keinoin

Voimaantumisella tarkoitetaan yksilön tukemista omien voimavarojen, vahvuuksien ja vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisessa. Voimaantumisessa korostuu yksilön kokemus sisäisestä tasapainosta ja harmoniasta suhteessa ympäristöön. (Krappe ym. 2012, 141.) Maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä voimaantumisella voidaan tarkoittaa sellaista kotoutumista tukevaa työtä, jossa tarjotaan maahanmuuttajille tukea ja mahdollisuuksia uusien taitojen oppimiseen ja itseluottamuksen kasvuun (iYouth 2013a).

Voimaantumisen kokemusten mahdollistaminen koettiin tärkeäksi turvapaikanhakijoiden elämänlaadun parantamiseen keskittyvässä Becoming More Visible-projektissa, joka toteutettiin viiden EU-maan välillä vuosien 2004–2007 välillä. Hanke korosti turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien tahojen tehtävää tarjota turvapaikanhakijoille voimaantumisen kokemuksia mahdollistavaa toimintaa, jossa korostuvat vuorovaikutus toisten ihmisten

kanssa ja vertaisryhmässä toimiminen. (Enoranta 2007a, 12–13; Enoranta 2007b, 8; Heikkinen 2007, 4.)

Taidelähtöisten menetelmien käyttäminen on merkittävä osa voimavaroja kasvattavaa työtä, kun työskennellään eri kulttuurien ja kielten edustajien kanssa. Taide ja luovuuden käyttö mahdollistavat kokonaisvaltaisen tavan ilmaista itseään ja välittää muille omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Taiteen tekeminen ohjaa voimavarojen löytämiseen, mikä voi auttaa aloittamaan uutta elämää uudessa yhteiskunnassa. Luovuuden käyttö ja taiteen tekeminen yhteisössä vaikuttavat merkittävästi kokemukseen hyvästä ja mielekkästä elämästä. (Liikanen 2010, 19, 27, 36.)

Taiteen tekemisessä luova prosessi ohjaa ihmisen tutkimaan omia rajojaan ja mahdollisuuksiaan. Se auttaa löytämään uusia näkökulmia omaan olemassaoloon ja antaa tilaisuuden kokeilla omien rajojen rikkomista. Luovuuden voi ajatella olevan elämän perusvoima, jonka käyttäminen ja kokeminen tuo ihmisen osalliseksi omaan elämäänsä. (Halprin 2003, 84–85, 90, 92.) Luovuuden käyttö mahdollistaa omaan elämään vaikuttamisen ja itsensä toteuttamisen omalla tavallaan (Liikanen 2010, 36). Krappen ym. (2012, 141) mukaan voimaantumisen kokemuksilla pyritään tukemaan ihmistä saamaan kokemus siitä, että hän pystyy vaikuttamaan omaan elämäänsä. Taiteen tekemisessä ja luomisessa kokemus itsestä aktiivisena toimijana voi parhaimmillaan voimaannuttaa ihmistä (Malchiodi 2011, 30). Ihminen, joka kokee pystyvänsä tekemään asioita ja vaikuttamaan toiminnallaan elämäänsä, on myös motivoitunut tekemään asioita (Kielhofner 2008, 36) ja pystyy siten itse lisäämään osallisuuttaan.

5 TANSSI-IMPROVISAATIORYHMÄSTÄ VOIMAA

5.1 Luova liike ja tanssi muutoksen välineenä

Ihminen viestii kehollisella olemuksellaan ja liikkeillään mielen sisäistä maailmaa ja tunteita, mikä tekee tanssista terapeutista toimintaa vaikka sen harjoittamisella ei olisi terapeutteja tavoitteita (Blom & Chaplin, 2000, 148–149). Luova tanssi mahdollistaa sellaisten ajatusten ja tunteiden ilmaisemisen, joita on sanallisesti vaikea ilmaista. Liike auttaa löytämään yhteyden kehollisen ja sanallisen ilmaisun välillä, mikä ohjaa ihmistä tulemaan tietoisiksi itsestään kokonaisuutena. (Halprin, 2003, 63; Joyce 1980, 5.) Tanssi voi jopa auttaa kehittämään vuorovaikutus- ja kommunikointitaitoja (Miles & Strauss 2008, 5), sillä liike mahdollistaa voimakkaiden yhteyksien syntymisen ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Blom & Chaplin 2000, 5).

Tanssi- ja liiketerapiassa käytetään liikettä muutoksen aikaansaamiseksi mielen maailmassa (Halprin 2003, 62). Fyysisen ja henkisen ulottuvuuden yhdistyminen tanssissa mahdollistaa sen, että tanssi voi kuljettaa ihmisen mielentilasta toiseen (Miles & Strauss 2008, 46). Koska liike on vahvasti yhteydessä mielen sisäiseen maailmaan, ihminen voi löytää yhteyden itseensä tanssin kautta. Luovan liikkeen kautta saadut kokemukset oman toiminnan ulottuvuuksista, tunteiden, ajatusten ja kehon yhteydestä, tukevat ihmisen toiminnallisuutta. (Joyce 1980, 4–5.)

Iso-Britanniassa toimii kansainväliselle tasolle laajentunut organisaatio Dance United, joka tarjoaa nykytanssikoulutusta yhteiskunnan ulkopuolelle jääneille, vaikeista taustoista tuleville ja rikollisuuden pariin ajautuneille nuorille. Toiminnan tavoitteena on saavuttaa yhteiskunnasta syrjäytyneitä nuoria ja tarjota heille mahdollisuus ammattimaiseen tanssikoulutukseen. Tanssikoulutuksen tarkoituksena on antaa nuorille tilaisuus ja tuki elämänmuutokseen. (Dance United 2011, 5–6.) Dance Unitedin toiminnan vaikuttavuutta nuorten elämään on seurattu pitkällä aikavälillä ja toiminnan on todettu vaikuttavan myönteisesti nuorten asenteisiin ja käyttäytymiseen sekä

valmiuksiin toimia työ- ja opiskelumaailmassa. Tanssi on saanut aikaan voimakkaita myönteisiä muutoksia nuorten itsetuntoon, vuorovaikutustaitoihin, itsehillintään, lisännyt joustavaa ajattelua ja läsnäoloa sekä vahvistanut hyvien selviytymiskeinojen käyttämistä elämässä. Nuoret ovat pystyneet siirtämään nämä tanssikoulutuksessa tapahtuneet muutokset myös tanssisalien ulkopuoliseen elämään. (Miles & Strauss 2008, 4–5.)

Turun Taideakatemian tanssin koulutusohjelmasta valmistui keväällä 2013 opinnäytetyö hip hop –kulttuurin mahdollisuuksista tanssikasvattajan työssä. Opinnäytetyössä avataan ohjaajan omakohtaisia kokemuksia nuorille maahanmuuttajille pidetystä hip hop –lähtöisestä tanssityöpajasta, joka toteutui osana MIMO –projektia. Tanssityöpajassa yhdistettiin hip hoppia ja luovia tanssiharjoituksia. Tanssiharjoituksilla pyrittiin vahvistamaan nuorten välistä vuorovaikutusta ja rohkaisemaan luovaan itsensä ilmaisuun. Tanssityöpajan edetessä ohjaajat huomasivat nuorten yhteistyö- ja ilmaisutaitojen kehittyvän sekä osallisuuden kasvavan tanssin tuoman ilon myötä. (Makkonen 2013, 22–23.) Tämän opinnäytetyön aikana toteutuneessa tanssi-improvisaatioryhmässä on voitu nähdä toiminnalla olleen samanlaisia vaikutuksia nuoriin. Tämä havainto on tärkeä, kun tarkastellaan luovan tanssin soveltumista osallisuutta vahvistavan työn välineeksi.

5.2 Ryhmän voima

Ryhmämuotoinen toiminta pitää sisällään terapeuttisia tekijöitä, vaikka kysessä ei olisikaan terapiaryhmä. Yalom ja Leszcz (2005) ovat määritelleet tekijöitä, jotka tekevät ryhmästä terapeuttisen. Ryhmässä jokainen ryhmäläinen on merkityksellinen ja voi toiminnallaan edesauttaa toisten ryhmäläisten saamaa hyötyä ryhmästä. Ryhmässä korostuu toisilta saadun palautteen merkitys, mahdollisuus auttaa toisia ryhmäläisiä ja tuen saaminen samankaltaisessa tilanteessa olevilta nuorilta. Ilmiötä kutsutaan altruismiksi ja se on ryhmässä voima, jonka avulla ryhmäläiset voivat saavuttaa myönteisiä muutoksia. Ryhmässä toisten samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kohtaaminen

voi tuoda kokemuksen samankaltaisuudesta ja se voi olla tärkeä helpotusta tuova tekijä ihmiselle. Ryhmämuotoinen toiminta on ympäristö myös sosiaalisten taitojen kehittymiselle, vaikka ryhmän tavoitteet eivät suoraan liittyisi sosiaalisten taitojen kehittämiseen. (Leszcz & Yalom 2005, 6, 14, 16–17.)

Onnistuneessa ryhmässä ryhmäläiset kokevat yhteyttä toisiinsa ja ryhmässä tehtävä toiminta tulee heille tärkeäksi. Ryhmäläisten välille syntyy luottamuksellinen suhde ja he pyrkivät antamaan toisilleen tukea. Ilmiötä kutsutaan ryhmäkoheesioksi ja se määrittää suuresti sitä, millainen vaikutus ryhmätoiminnalla on ryhmäläisiin. (Leszcz & Yalom 2005, 75.) Opinnäytetyön aikana toteutunut tanssi-improvisaatioryhmä oli muodoltaan avoin, sillä turvapaikanhakuprosessit etenevät yksilöllisesti ja nuoret Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa vaihtuvat usein. Avoimessa ryhmässä voi käydä oman valinnan mukaan silloin kun haluaa, sillä toiminta suunnitellaan sellaiseksi, että poissaolo ei sulje pois mahdollisuutta osallistua jonain toisena kertana (Kaukkila & Lehtonen 2007, 17).

5.3 Monikulttuuristen nuorten kohtaaminen

Kulttuuri on taustavaikuttajana ihmisen toiminnassa. Kulttuurin arvot, uskomukset, käyttäytymisnormit ja tavat heijastuvat ihmisen tekemissä toiminnallisissa valinnoissa. (Kielhofner 2008, 95.) Eri kulttuurien edustajien kohtaamisessa nousee keskeiseksi asiaksi se, miten ymmärtää kulttuurin merkitys ja vaikutus ihmisen elämässä ilman, että tietoisuus tästä estää avoimen kohtaamisen (Korhonen & Puukari 2013, 12). Monikulttuurisessa työssä kulttuuristen erojen ymmärtämisestä käytetään termiä kulttuurinen kompetenssi (Flaskerud 2007, 121). Kulttuuriseen kompetenssiin kuuluu kyky laajentaa tietämystään eri kulttuureista ja pyrkiä vastaamaan eri kulttuurien edustajien tarpeisiin sekä kyky ymmärtää kulttuurin merkitys ihmisen toiminnassa ja arvostaa kulttuurien välisiä suhteita (Cross, Bazmn, Dennis & Isaacs 1989, 7–8).

Monikulttuurisen asiakasryhmän kanssa työskentelyssä ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista perehtyä tarkasti jokaisen asiakkaan kulttuuriin (Räty 2002, 54). Tärkeämpää on nähdä ihminen kokonaisuutena ja pohtia, mitkä asiat ovat ihmiselle yksilöllisellä tasolla merkityksellisiä ja ajankohtaisia (Korhonen & Puukari 2013, 13). Maahanmuuttajataustaisten nuorten kohtaamisessa on tärkeää arvostaa nuoria yksilöinä (iYouth 2013b). Tärkeää on nähdä ihminen maahanmuuttajastatuksen takana (Säävälä 2011, 8). Ihmisen toiminnan selittäminen kulttuurisilla tekijöillä voi vaikeuttaa yksilön kohtaamista, sillä tällöin työntekijä asettaa asiakkaan kulttuurin mukaan ennaltamääritellyn rooliin. Monikulttuurista työtä tehdessä tulisi muistaa, että ihmisten kanssa työskentelyä ohjaavat ammatilliset periaatteet ovat riippumattomia asiakasryhmästä. (Forsander 1994b, 53–54.) Kulttuurierojen huomioiminen on kuitenkin välttämätöntä, kun ryhmässä on eri kulttuureista tulevia tyttöjä ja poikia. Monikulttuurisessa ryhmässä nuorten ohjaamisen tulee olla sukupuolisensitiivistä eli ohjaajan tulee ymmärtää sukupuolten välisten erojen ja sukupuolen merkitys eri kulttuureissa. (Nieminen 2013, 301.)

5.4 MIMO –tanssi nuorten syrjäytymistä ehkäisemässä

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja MIMO –projekti mahdollisti tanssi-improvisaatioryhmän toteutumisen osana Turun Vastaanottokeskuksen Ryhmäkodin ja Tukiasuntojen nuorten viikko-ohjelmaa. Jokaviikkoinen tanssi-improvisaatioryhmä alkoi vuoden 2012 helmikuussa kahden tanssinopettajaopiskelijan ja yhden toimintaterapiaopiskelijan voimin. Ryhmä jatkui nuorilta ja nuorten ohjaajilta saadun hyvän palauteen sekä ohjaajien hyvien kokemusten myötä vielä vuoden 2012 loppuun. Vuodenvaihteen jälkeen ryhmän ohjaamista jatkoi toimintaterapeuttiopiskelijan työparina toinen tanssinopettajaopiskelijoista. Tanssiryhmän vakiintuessa Ryhmäkodin ja Tukiasuntojen ohjelmaan ryhmä sai nimekseen MIMO –tanssi.

MIMO –tanssin tavoitteena on tarjota Ryhmäkodin ja Tukiasuntojen nuorille mielekästä toimintaa vapaa-ajalle. Mielekkään vapaa-ajan toiminnan

tarkoituksena on nuorten tukeminen osallisuuteen ja omien vaikutusmahdollisuuksien kokemiseen, vuorovaikutuksen lisääminen Ryhmäkodin ja Tukiasuntojen nuorten välillä, voimaantumisen kokemuksen mahdollistaminen sekä luovan itseilmaisun harjoittelu. Luovan tanssin tarkoituksena on tarjota nuorille myös mahdollisuus kokea luovan liikkeen voima sanattomassa vuorovaikutuksessa ja itseilmaisussa sekä tarjota heille tila, jossa kaikki nuoret saavat olla omana itsenään tasavertaisina muiden kanssa. Tanssi-improvisaatio on menetelmä, jossa ei ole oikeaa tai väärää tapaa tehdä (Joyce 1980, 1). Menetelmä mahdollistaa siten helposti onnistumisen kokemusten saamiseen. Taiteen tekemisen on todettu auttavan muutoksiin sopeutumisessa (Hiltunen & Huhmarniemi 2010, 8), minkä voi katsoa olevan turvapaikanhakijoille tärkeä elementti vapaa-ajan toiminnassa. Taidelähtöinen interventio voi myös oikein ohjattuna ja kohdistettuna olla tehokas väline vaikuttaa vaikeista taustoista tulevien ja yhteiskunnasta syrjäytyneiden nuorten elämään (Miles & Strauss 2008, 4).

MIMO –tanssiin osallistuminen tarjosi nuorille mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteinen kieli tanssissa syntyy kehon liikkeistä, joten ryhmään oli mahdollista osallistua vaikka ei puhunut kenenkään kanssa samaa kieltä. Tanssi-improvisaatioharjoituksissa annettiin nuorille tilaa antaa toisille palautetta ja ryhmäkerroilla korostettiin nuorten keskinäisen vuorovaikutuksen merkitystä. Nuoret hyödynsivät usein mahdollisuutta ohjata ja auttaa toisiaan, minkä ohjaajat kokivat tärkeäksi yhteisöllisyyttä vahvistavaksi tekijäksi.

Harjoitukset olivat usein sellaisia, joissa jokaisen yksilön rooli nousi tärkeäksi osaksi harjoituksen sisältöä. Ryhmässä tehtiin harjoituksia, joissa luotiin liikettä yhdessä tehtyjen määritelmien mukaan, mutta annettiin jokaiselle vapaus tulkita aihe oman kehon kautta itse. Yhteisenä teemana olivat esimerkiksi erilaiset tunnetilat, joita nuoret saivat ilmaista kehollisesti kukin omalla tavallaan. Ryhmää ohjattaessa oli mahdollista nähdä, miten nuoret ovat keskenään vuorovaikutuksessa tanssin aikana. Kehollinen viestintä näkyi katsekontakteina ja liikekokeiluina, joihin impulssit tulivat toisen nuoren tuottamista liikkeistä.

Nuoret olivat hyvin sallivia toisten tanssia kohtaan ja ottivat usein impulsseja toistensa liikkeistä kokeillen, miten eri tavoin voi saman teeman alla tanssia. Ryhmässä ollessa nuori voikin uskaltautua kokeilemaan rooleja, joita ei tavallisessa arjessa välttämättä uskaltaisi kokeilla (Enoranta 2007c, 45).

Avoin ryhmä loi haasteita MIMO –tanssissa ryhmäläisten välisten suhteiden syvenemiseen, sillä ryhmässä oli joka kerta erilainen kokoonpano. Vaihtuva ryhmä vaikeuttaa yhteyden muodostumista ryhmäläisten välille ja toiminnassa korostuikin itse tanssin merkitys ryhmäläisille. Ryhmäkoheesio piirteinä ryhmässä näkyi se, että ryhmässä oli usein mukana sellaisia nuoria, jotka ilmaisivat olevansa tanssista ja ryhmään tulemisesta valtavan innoissaan. Avoin ryhmä antoi mahdollisuuden nuorille saada itse vaikuttaa omalla valinnalla siihen, osallistuuko toimintaan vai ei. Valintoja tekemällä ihminen tyydyttää perustarpeensa vaikuttaa omalla toiminnalla elämäänsä, sillä valinnoillaan ihminen ohjaa toimintaansa vastaamaan omaa arvomaailmaansa ja kiinnostuksenkohteitaan (Doble & Santha 2008, 186; Kielhofner 2008, 34).

Kulttuurien väliset erot huomioitiin nuorten ohjaamisessa, vaikka ohjaajat pyrkivät työssään suhtautumaan avoimesti nuoriin ja korostivat kulttuurien rajat ylittävää yksilön kohtaamista. Monikulttuurisessa ryhmässä sukupuolten välisen kohtaamisen herkkyys vaati ohjaajilta tarkkaa nuorten sanattomien viestien kuuntelua. Harjoitusten valinnassa huomioitiin kosketuksen ja katsekontaktin merkitys sukupuolten välillä eri kulttuureissa. Suurin osa tanssiin osallistuneista nuorista olivat poikia, sillä koko projektin aikana Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa asui toisinaan jopa pelkästään poikia. Sellaisina kertoina, kun mukana oli myös tyttöjä, varmistettiin, että jokainen sai osallistua tanssiharjoituksiin tuntematta oloaan epämiellyttäväksi. Samalla yhteisten liikeharjoitusten tarkoituksena oli kuitenkin antaa nuorille mahdollisuus kokeilla omia rajojaan sukupuolten välisessä kohtaamisessa ja ryhmässä syntyi näin hienoja yhteisiä tansseja, joissa luova liike parhaimmillaan vapautti nuoret osallistumaan ja ottamaan toisensa huomioon uusilla tavoilla.

Ohjaamisessa ei haluttu nostaa nuorten turvapaikanhakijastatusta määrittelemään nuorten kohtaamista, sillä heille haluttiin antaa mahdollisuus

tulla kohdatuksi tavallisina nuorina. Nuorten tuleminen ryhmään tapahtui ohjaajien ja nuorten välisen vuorovaikutuksen luontevana jatkumona. Aiemmin tunneille osallistuneet nuoret innostivat uusia nuoria lähtemään mukaan, mutta myös he kaipasivat ohjaajilta kannustusta ryhmään lähtemiseen. Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa nuorten omien ohjaajien mukaan on hyvin yleistä, että turvapaikanhakijoina heillä olevat nuoret kokevat haastavaksi erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin osallistumisen (Ojala 2012).

Osallistumisen ja lähtemisen vaikeuden voisi rinnastaa masentuneen ihmisen kykyyn toimia. Nuoren masentuneisuuteen liittyy usein kyvyttömyyttä osallistua itselle mieluisiin ja nautintoa tuottaviin toimintoihin ja nuori voi vetäytyä harrastuksista ja sosiaalisista tilanteista (Huttunen 2011). Turvapaikanhakuprosessin pituuden on todettu vaikuttavan turvapaikanhakijoiden mielenterveyteen heikentävästi ja ennaltaehkäisevän työn merkitys sairastumisen estämiseksi onkin nostettu useissa kansainvälisissä tutkimuksissa esille (Hallas, Hansen, Stæhr, Munk -Andersen & Jorgensen 2007).

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

6.1 Toimintaterapeutti monikulttuurisen työn kentällä

Toimintaterapeuteilla on valmiudet ymmärtää kulttuurin ja henkilökohtaisen toimintahistorian merkitys yksilön sen hetkiseen toiminnallisuuteen (Kielhofner 2008, 12–21). Toimintaterapeutin työssä toimivien ratkaisujen löytäminen arjen haasteisiin yhdessä asiakkaan kanssa mahdollistaa työskentelyn eri asiakasryhmien kanssa. Asiakasryhmät muuttuvat yhteiskunnallisten muutosten myötä ja toimintaterapeutit ovat ammattieettisten ohjeiden mukaan veloitettuja huomioimaan nämä yhteiskunnalliset muutokset työnkuvassaan. Suomalainen yhteiskunta muuttuu jatkuvasti maahanmuuton myötä yhä monikulttuurisemmaksi ja samalla kiinnitetään yhä enemmän huomiota sekä kantasuomalaisten että maahan muuttaneiden nuorten elämässä vaikuttaviin syrjäytymisen riskitekijöihin. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011; Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2012; Korhonen & Puukari 2013, 8.) Opinnäytetyöni yhtenä tarkoituksena on ohjata toimintaterapeutteja pohtimaan mahdollisuuksiaan työskennellä maahanmuuttajien kanssa esimerkiksi kotoutumisprosessin yhteydessä ja vastata tämän kasvavan asiakasryhmän tarpeeseen.

Toimintaterapeutin työnkuvan laajentuessa tarve uusien toimintatapojen ja menetelmien löytämiselle kasvaa. Toimintaterapian näkemys ihmisen mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämäänsä tekemiensä valintojen avulla korostaa ihmisen omaa aktiivisuutta ja toimintaa hyvinvoinnin, terveyden ja tulevaisuuden muotoutumisessa. Toimintaterapiassa on mahdollista tukea ihmistä osallisuuteen, hyvinvointia edistävien valintojen tekemiseen ja voimaantumisen kokemusten saamiseen, minkä katsotaan edistävän ihmisen terveyttä ja hyvinvointia. (Hildenbrand & Lamb 2013, 266–267, 269; Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2012.) Toimintaterapeutin työssä nuorten arjen tukeminen osana kotoutumisprosessia olisi luonteva ympäristö kehittää

toimintaterapeutin työskentelyä monikulttuurisen ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevän työn kentällä.

6.2 Yhteistyö taiteen ammattilaisten kanssa

Opinnäytetyöni toisena tarkoituksena on antaa esimerkki siitä, miten tanssin ammattilaisen ja toimintaterapeutin välistä yhteistyötä voi hyödyntää. Toimintaterapeutin tehtävänä on ohjata asiakas näkemään, että omilla valinnoilla voi vaikuttaa oman elämän kulkuun (Toimintaterapeuttiliitto ry 2012). Jos ihmisen käsitys omasta kyvystä suoriutua on kielteinen, ei hän pysty hyödyntämään toiminnassaan kokonaisvaltaisesti kapasiteettia, joka hänellä on. Tämä voi rajoittaa ihmisen toimintaa jopa siinä määrin, että se on rinnastettavissa esimerkiksi fyysiseen vammaan. (Kielhofner 2008, 37.) Asiakkaan ohjaamisessa omien vaikutusmahdollisuuksien tunnistamiseen ja oman toimijuuden vahvistamiseen toimintaterapeutti voi käyttää erilaisia menetelmiä. Kuten aiemmissa luvuissa on todettu, taidelähtöisten menetelmien avulla on mahdollista saada muutos alkuun sellaistenkin ihmisten kanssa, joiden on vaikea käsitellä asioita sanallisesti. Taide toimii välineenä myös silloin, kun yhteisen kielen löytäminen on vaikeaa.

Tanssilla ja luovalla liikkeellä on yhteys voimautumisen kokemiseen ja kokemuksen saamiseen omista vaikutusmahdollisuuksista (Miles & Strauss 2008, 4–5). Toimintaterapeutilla on valmiudet ymmärtää luovan liikkeen mahdollisuudet terapian ja ennaltaehkäisevän työn välineenä. Tanssissa mielen ja kehon välinen yhteys vahvistuu, mikä voi auttaa saavuttamaan terapiassa asetettuja tavoitteita. Tanssi voi itsessään tuoda sisältöä vapaa-aikaan tai sen avulla voi esimerkiksi vahvistaa ymmärrystä siitä, mikä rooli ihmisellä on oman elämän valintoja tehdessä.

Moniammatillinen yhteistyö tanssin ammattilaisten kanssa mahdollistaa sen, että toimintaterapeutilla itsellään ei tarvitse olla ammatillista kokemusta tanssin alalta. Valtion Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -ohjelman toimenpide-ehdotuksissa esitetään taide- ja kulttuurialojen yhteisöjen ja toimijoiden,

sosiaali- ja terveydenhuollon, erilaisten laitosten sekä koulujen välisen yhteistyön lisäämistä. Ehdotuksessa mainitaan erikseen maahanmuuttajien yhteisöissä ja vastaanottokeskuksissa toimiminen. (Liikanen 2010, 17.) Oma kokemukseni tanssinopettajan ja toimintaterapeutin yhteistyöstä turvapaikanhakijanuorten kanssa vahvistaa uskoani siihen, että alojen välistä yhteistyötä kannattaa arvostaa ja kehittää. Toimintaterapeutit ymmärtävät, millaisista tekijöistä ihmisen toiminnallisuus rakentuu, mikä helpottaa työskentelyä niinkin erityisessä tilanteessa olevien asiakkaiden kanssa kuin turvapaikanhakijat ovat. Erityisryhmien kanssa työskentelyssä toimintaterapeutilla on valmiudet ja välineitä kohdata vaikeitakin asioita. Tanssin alan ammattilaisella taas on laaja ymmärrys ja tieto tanssin käytöstä ja sen mahdollisuuksista erilaisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

7 TUTKIELMAN TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkielman tavoitteena oli selvittää, millaisena toimintana nuoret turvapaikanhakijat kokivat tanssi-improvisaatioryhmän, jotta toimintaa olisi mahdollista kehittää turvapaikanhakijoiden osallisuutta tukevaan työhön. Selvitys tehtiin kahtena eri ajankohtana toteuttamalla palautekysely MIMO – tanssiin osallistuneille nuorille. Kyselyllä pyrittiin saamaan vastauksia alla esitettyihin tutkimusongelmiin.

1. Miten muiden nuorten kohtaaminen tanssi-improvisaatioryhmässä vahvistaa nuorten sosiaalisia suhteita?
2. Millaisena vapaa-ajan toimintana nuoret kokevat tanssi-improvisaation?
3. Mitkä asiat tanssi-improvisaatiossa nuoret kokevat voimauttavina?
4. Miten nuoret kokivat ohjaajien työskentelyn?

8 NUORTEN KOKEMUSTEN KARTOITTAMINEN

8.1 Aineistonkeruumenetelmä

MIMO –tanssin toiminnasta kerättiin palautetta vuoden 2012 helmi-heinäkuussa ja vuoden 2013 tammi-toukokuussa seitsemältä ryhmään aktiivisesti osallistuneelta nuorelta. Vuonna 2012 palaute kerättiin MIMO –projektin käytössä olleen kyselylomakkeen avulla, jonka tarkoituksena oli kerätä tietoa nuorten kokemuksista projektin järjestämästä toiminnasta. Vuoden 2012 aineisto vastasi osittain tämän opinnäytetyön aikana toteutetun laadullisen kyselyn tutkimusongelmiin. Nämä osat otettiin mukaan tähän työhön, jotta aineisto olisi kattavampi. Vuoden 2013 aineisto kerättiin laadullisella kyselylomakkeella, joka laadittiin osittain MIMO –projektin oman kyselyrunгон pohjalta. Kyselyn avulla pyrittiin selvittämään nuorten kokemuksia toiminnasta edellä esitettyjen tutkimuskysymysten mukaan.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tuomaan esille tutkittavien yksilöllisiä näkökulmia. Kyselylomake sopii tutkimusmenetelmäksi, kun halutaan selvittää tutkittavien kokemuksia, tunteita ja ajatuksia. Kyselylomakkeen avulla tehdyn tutkimuksen riskinä on vastaajien luotettavuus ja vastausten rehellisyys. On otettava huomioon myös kysymysten väärinymmärtämisen riski. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 164, 185.) Koska tämän tutkielman tutkimusjoukko muodostui nuorista turvapaikanhakijoista, joiden kanssa aineiston kerääjällä ei ollut yhteistä kieltä, oli käännöspalvelun käyttäminen välttämätöntä aineiston keräämisessä. Käännöspalvelusta kertyvät kustannukset piti huomioida aineistonkeruumenetelmän valinnassa. Tutkielman aineistonkeruumenetelmäksi valittiin laadullinen kyselylomake, jonka toteuttaminen sopi tutkielman aikatauluun ja samalla käännöspalveluiden hinta pysyi kohtuullisena.

Laadullisen kyselyn kysymykset etsivät vastauksia tutkimuskysymyksiin, jotka nousevat tutkimuksen teoreettisesta viitekehystä (Sarajärvi & Tuomi 2009, 75). Tämän tutkielman tutkimuskysymysten laatimista ohjasi aiemmin työssä esitelty teoreettinen viitekehys. Kysely (Liite 1) muodostettiin näiden

tutkimuskysymysten mukaan. Kyselyssä oli yhteensä kahdeksan kysymystä, jotka esitellään alla luokiteltuna tutkimuskysymysten alle.

Taulukko 1. Tutkimuskysymys 1 ja vuoden 2013 kysymykset

1.Miten muiden nuorten kohtaaminen tanssi-improvisaatioryhmässä vahvistaa nuorten sosiaalisia suhteita?
Kerro, millaisia ystävyysuhteita sinulla on muihin Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa asuviin nuoriin.
Kerro, onko ystävyysuhteissasi tapahtunut muutoksia MIMO –tanssissa käytyäsi.
Mitä mieltä olet siitä, että olet ollut MIMO –tanssissa eri taustoista ja kulttuureista tulevien, samassa elämäntilanteessa olevien nuorten kanssa tanssimassa?

Taulukko 2. Tutkimuskysymykset 2–3 ja vuoden 2013 kysymykset

2.Millaisena vapaa-ajan toimintana nuoret kokevat tanssi-improvisaation?
3.Millaiset tekijät tanssi-improvisaatioryhmässä tukevat nuoria voimaantumisen kokemuksen saamiseen?
Millaiset asiat MIMO –tanssissa ovat tuoneet hyvää oloa sinulle?
Kerro mitkä asiat vaikuttavat siihen, että olet joskus jättänyt tulematta MIMO –tanssiin.
Miten MIMO –tanssi on vaikuttanut mielialaasi päivän aikana?
Onko MIMO –tanssissa käyminen vaikuttanut siihen, mitä ajattelet itsestäsi ja mahdollisuudestasi vaikuttaa omaan elämääsi? Miten?

Taulukko 3. Tutkimuskysymys 4 ja vuoden 2013 kysymys

4.Miten nuoret kokivat ohjaajien työskentelyn?
Mitä mieltä olet ohjaajien tavasta ohjata ryhmää?

Seuraavana alla on esitetty ne osat vuonna 2012 toteutetusta kyselystä, jotka vastaavat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Kysymykset on luokiteltu tutkimuskysymysten alle.

Taulukko 4. Tutkimuskysymys 1 ja vuoden 2012 kysymykset

1.Miten muiden nuorten kohtaaminen tanssi-improvisaatioryhmässä vahvistaa nuorten sosiaalisia suhteita?
Miten MIMO –ryhmä vaikuttanut jokaipäiväiseen elämääsi? Oletko saanut uusia ystäviä? Onko toiminta väsyttänyt/stimuloinut? Onko tuonut iloa/naurua?
Mitä uutta olet oppinut?
Millaisia tunteita ryhmäkerrat herättäneet?
Onko ryhmä mielestäsi toiminut hyvin? Miksi?
Miten ryhmä on tukenut sinua?
Miksi luulet, että tätä toimintaa tarvitaan?
Miten MIMO –ryhmä on tukenut sinua elämässäsi (Oletko saanut uusia ystäviä? Ovatko ryhmäkerrat saaneet olosi hyväksi tai muuttaneet olotilaasi päivän aikana?)?

Taulukko 5. Tutkimuskysymykset 2–3 ja vuoden 2012 kysymykset

2.Millaisena vapaa-ajan toimintana nuoret kokevat tanssi-improvisaation?
3.Millaiset tekijät tanssi-improvisaatioryhmässä tukevat nuoria voimaantumisen kokemuksen saamiseen?
Jos mietit menneitä MIMO –kertoja, millaiset asiat ryhmässä ovat tuottaneet hyvää oloa sille päivälle?
Mainitse sinulle kolme tärkeintä asiaa MIMO –ryhmässä.
Onko ryhmäkerroilla ollut jotain, joka on häirinnyt tai saanut olosi epämukavaksi? Mitkä asiat?
Mitä tanssi merkitsee sinulle?
Mitä ajattelet tästä toiminnasta?

Miksi tykkäät käydä ryhmäkerroilla?
--

Miltä sinusta tuntuu kun tanssit?
--

Taulukko 6. Tutkimuskysymys 4 ja vuoden 2012 kysymys

4.Miten nuoret kokivat ohjaajien työskentelyn?

Mitä ajattelet ohjaajista?

8.2 Vastajaat ja aineiston kerääminen

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, jolloin tutkimukseen osallistuvien määrän ei tarvitse olla suuri. Osallistujien valinta tapahtuu laadullisessa tutkimuksessa usein harkinnanvaraisesti, sillä tarkoituksena on saada tutkimukseen mukaan ihmisiä, joilla on tutkittavasta asiasta kokemusta. Kun halutaan tietoa sellaisilta ihmisiltä, joilla oletetaan olevan varmin tieto tutkittavasta asiasta, otetaan tutkiukseen mukaan vain sellaisia henkilöitä, jotka sopivat tähän vastaajaprofiiliin. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 85–86.)

Kyselyyn vastanneet nuoret valittiin sen perusteella, miten aktiivisesti he olivat osallistuneet ryhmään. Valinta tehtiin tämän perusteella, koska vain useamman kerran ryhmään osallistuneen nuoren saattoi olettaa kokeneen MIMO – tanssissa asioita, joita kyselyllä pyrittiin selvittämään. Nuoria, jotka olivat käyneet säännöllisesti vähintään kolme kertaa ryhmässä pyydettiin vastaamaan kyselyyn. Vuonna 2012 toteutettuun kyselyyn vastasi kolme poikaa ja yksi tyttö. Vuonna 2013 tehtyyn kyselyyn vastasi neljä poikaa. Yksi nuorista vastasi molempina vuosina kyselyyn. Tutkielmassa haluttiin aineistoa vuoden 2013 kyselyyn, joten hänen vastauksistaan jätettiin huomioimatta vuoden 2012 vastaukset. Kaikki nuoret olivat Tukiasuntojen ja Ryhmäkodin asukkaita. Turvapaikanhakuprosessit olivat nuorilla eri vaiheissa. Kyselyssä ei kysytty nuorilta taustatietoja vaan annettiin ääni heidän kokemuksilleen ikään,

sukupuoleen tai muihin taustatekijöihin katsomatta. Koska vastaajat olivat alaikäisiä, pyydettiin lupa kyselyyn vastaamiseen nuorten edustajilta.

Jotta kyselyyn vastaaminen oli mahdollista, käännettiin kyselyt nuorten äidinkielelle. Omalla äidinkielellä vastaaminen oli välttämätöntä, sillä vahvaa yhteistä kieltä ei kyselyn tekijällä ja vastaajilla ollut. Vuoden 2012 kyselyyn osallistuneet nuoret vastasivat ranskaksi ja vuoden 2013 kyselyyn nuoret vastasivat somalin, lingalan, arabian ja darin kielellä. Kysely pyrittiin toteuttamaan rauhallisessa ympäristössä, jossa häiriötekijät minimoitiin. Osa nuorista tarvitsi kysymysten ymmärtämiseksi apua ystäviltä, jotka olivat mukana koko kyselyyn vastaamisen ajan. Vuoden 2012 kyselyyn vastanneet nuoret olivat kaikki ranskankielentaitoisia ja vastasivat kyselyyn yhdessä, jolloin he pystyivät auttamaan toisiaan kyselyyn vastaamisessa.

8.3 Aineiston analysointi

Tyypillinen tapa analysoida laadullisen tutkimuksen tuloksia on sisällönanalyysi, jonka tarkoituksena on esittää tutkittavasta asiasta saadut tiedot tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysi voi olla aineistolähtöinen, teorialähtöinen tai teoriaohjaava. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä edetään aineiston pelkistämisestä aineiston ryhmittelyyn eli klusterointiin ja lopuksi abstrahointiin eli teoreettisten käsitteiden luomiseen aineistosta nousseista asioista. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee saman kaavan mukaan, mutta eroaa aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä siten, että abstrahoinnin yhteydessä tulokset yhdistetään tutkimusta ohjanneen teorian käsitteisiin sen sijaan että käsitteet muodostuisivat aineistosta. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 91, 103, 108, 113, 117.)

Nuorilta kerätyn aineiston analyysitavaksi valittiin teoriaohjaava sisällönanalyysi. Sekä vuoden 2012 aineisto että vuoden 2013 aineisto analysoitiin yhdessä. Analysointi aloitettiin aineiston pelkistämisestä. Aineiston pelkistämistä helpottaa aineiston koodaus esimerkiksi alleviivaamalla eri väreillä tutkimuksen kannalta olennaiset asiat (Sarajärvi & Tuomi 2009, 109). Vuosien 2012 ja 2013

aineistojen sisällöstä eroteltiin värikoodauksen avulla olennaisia asioita, jotka yhdistettiin listaamalla ne värien mukaan erilliselle tiedostolle jatkokäsittelyä varten. Värikoodit valittiin sen mukaan, miten aineisto jakautui eri aiheisiin. Värikoodein ryhmitellystä aineistosta muodostettiin pelkistettyjä lauseita.

Pelkistämisen jälkeen aineistosta nostetut asiat käydään läpi ja ryhmitellään samaan aihepiiriin kuuluvat asiat yhteen omiksi alaluokiksi. Tätä vaihetta kutsutaan aineiston klusteroinniksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 110.) Pelkistetyistä aineistosta (Liite 1) muodostetut lauseet klusteroitiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä klusterointia seuraava vaihe on abstrahointi, jossa luokitellusta aineistosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä tutkimusta ohjaavan teorian mukaan (Sarajärvi & Tuomi 2009, 117). Aineiston analyysia jatkettiin muodostamalla pelkistetyistä ilmauksista alaluokkia ja niistä yläluokkia ja pääluokkia teoriasta nousevien käsitteiden mukaan. Alla olevassa kaaviossa Pelkistetty ilmaus –sarakkeessa olevat lauseet on muodostettu nuorten vastauksista ja kuvaavat aineiston sisältöä tiivistetysti. Alaluokat muodostettiin etsimällä pelkistettyjä lauseita yhdistäviä tekijöitä. Yläluokkien ja pääluokkien käsitteet nousevat tutkielman teoreettisesta viitekehystä. Alaluokat jaettiin yläluokkiin ja yläluokat pääluokkiin sen mukaan, miten ne vastasivat teoriasta nousevia käsitteitä.

Taulukko 7. Aineiston analysointi

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Olen tutustunut MIMO –tanssissa uusiin ihmisiin ja saanut uusia ystäviä. Tanssin kautta olen saanut itselleni tärkeitä ystäviä.	Uusien ystävyyssuhteiden solmiminen	Sosiaalisten suhteiden vahvistuminen	Tanssi osallisuuden tukena
Minulla on ystäviä, joiden kanssa voin jutella.	Tukea antavia ystävyyssuhteita	Sosiaalisten suhteiden määrä ja niiden antama tuki yksilöllinen	
Ystävyyssuhteeni	Yksipuoliset		

eivät ole syviä.	ystävyyssuhteet (yksi vastaajista)		
En vietä aikaa MIMO –tanssissa tutustumieni ihmisten kanssa tanssin ulkopuolella.	Tanssikavereiden tapaaminen vain tanssissa (yksi vastaajista)		
Tanssi tuo minulle hyviä tunteita ja tanssiessa tunnen oloni iloiseksi ja onnelliseksi. Tanssi tuo minulle lohtua ja auttaa minua unohtamaan hetkeksi vaikean elämäntilanteeni. Tanssin jälkeen oloni on aina hyvä, myös silloin kun minulla on ollut huono mieli aiemmin päivällä.	Myönteiset kokemukset ja tunteet tanssiessa	Voimaantumisen kokemuksen saaminen	Tanssi hyvinvointia lisäävänä vapaa-ajan toimintana
Tanssissa olen oppinut löytämään voimavaroja itsestäni.	Omien voimavarojen löytäminen		
Olen oppinut tanssimaan paremmin.	Tanssitaidon parantuminen	Mielekäs vapaa-ajantoiminta	
Tanssi on rentouttava, kiinnostava, kiva ja minulle tärkeä harrastus.	Mielekäs harrastus		
Tanssissa olen tutustunut eri kulttuureihin. Eri kulttuureihin tutustuminen	Vuorovaikutus eri kulttuurien välillä	Monikulttuurisuuden arvostaminen	Taide- ja hyvinvointialojen yhteistyö kotoutumistyössä

hienoa.			
Vaikean elämäntilanteeni vuoksi minulla on joskus ongelmia, minkä vuoksi en jaksa mennä tanssiin.	Vaikean elämäntilanteen vaikutus osallistumiseen	Vaikean elämäntilanteen vaikutus osallisuuteen	
Tanssissa olen oppinut suomen kieltä.	Suomen kielen oppiminen	Kielitaito kotoutumisen tukena	
Ohjaajat olivat mukavia ja ammattitaitoisia ja välittivät kiinnostusta meitä kohtaan. Ohjaajat tekivät toiminnasta nuoria kiinnostavan.	Kokemus ohjaajista ja heidän työskentelystään myönteinen	Ohjaajien työskentely asiakaslähtöistä	

9 TUTKIELMAN TULOKSET

9.1 Tanssi-improvisaatio vapaa-ajan toimintana

Kuten aiemmin todettiin, vapaa-ajan ja luovien toimintojen tulisi vahvistaa myönteisten kokemusten saamista ja lisätä nuorten hyvinvointia ja elämäniloa (Anttila ym. 2007, 27; Kotilainen ym. 2011, 230). Nuorten kokemuksissa tanssi-improvisaatioryhmästä korostuivat tanssin herättämät myönteiset tunteet, ilo ja nauru. Tanssiessa nuoret kokivat olonsa onnelliseksi ja yksi nuorista kuvasi kokemusta osuvasti sisäisen rauhan löytämisenä. Toiminnan saavuttaessa tämän tason, voidaan puhua yksilön voimaantumisesta (Krappe ym. 2012, 141).

Tanssituntien monipuolinen sisältö ja yhdessä tanssiminen saivat nuoret hyvälle mielelle, mikä näkyi tanssisalin ulkopuolellakin. Nuoret kokivat saavansa tanssista positiivista energiaa, mikä välittyi myös nuorten ohjaajille Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa, sillä nuoret olivat poikkeuksetta energisiä ja hyvällä tuulella tanssin jälkeen (Ojala 2013). Tanssi voi kuljettaa ihmisen mielentilasta toiseen ja saada aikaan myönteisiä muutoksia mielen maailmassa (Miles & Strauss 2008, 46; Halprin 2003, 62). Tanssi-improvisaatio sai aikaan tämän muutoksen nuorissa, sillä he kokivat tanssin siirtävän hetkeksi ajatukset pois kuormittavasta elämäntilanteesta ja tuovan tilalle hyviä tunteita ja ajatuksia. Moni nuorista koki olonsa tavallista iloisemmaksi niinä päivinä, kun he osallistuivat MIMO –tanssiin. Nuoren turvapaikanhakijan elämässä tällaiset kokemukset ovat tärkeitä, sillä ne helpottavat oloa turvapaikanhakuprosessin etenemistä odottaessa (Helander & Mikkonen 2002, 98–99).

Toiminta tuntui nuorista mielekkäältä. Erilaisten tanssitapojen oppiminen, positiivisten tunteiden syntyminen ja ohjaajien välittävä läsnäolo tanssitunneilla teki ryhmään tulemisesta nuorille mieluisaa. Kun ryhmäläiset ovat sitoutuneita toimintaan ja kokevat sen itselleen tärkeäksi, on ryhmässä syntynyt yksilöitä tukeva ryhmäkoheesio (Leszcz & Yalom 2005, 75). MIMO –tanssiin sai osallistua oman jaksamisen ja mielenkiinnon mukaan. Kyselyyn vastanneet nuoret pitivät tanssia itselleen tärkeänä toimintana, vaikka toimintaan

sitoutuminen oli heille välillä vaikeaa. Aineistosta kävi ilmi, että nuoret kokivat vaikean elämäntilanteensa vaikuttavan siihen, että he eivät jaksaneet aina osallistua tanssiin. Tämä vahvistaa ymmärrystä siitä, että ennaltaehkäisevään työhön tulisi kiinnittää erityistä huomiota tämän asiakasryhmän kanssa (Hallas, Hansen, Stæhr, Munk–Andersen & Jorgensen 2007). Nuorten tanssiessa kokema voimaantuminen ja tanssin kokeminen mielekkäänä, myönteisiä kokemuksia tuovana vapaa-ajan toimintana osoittaa, että tanssi on voimakas menetelmä, joka voi parantaa nuorten turvapaikanhakijoiden elämänlaatua.

9.2 Tanssi-improvisaatioryhmä osallisuuden tukena

Kuten aiemmin on esitetty, tanssin on todettu olevan osallisuutta vahvistava toiminta. Ryhmässä tanssiminen tukee kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja vahvistaa nuoren sosiaalisia suhteita. (Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitos 2013b; Yoken 2012, 86; Miles & Strauss 2008, 4–5.) MIMO –tanssissa yhteisöllisyyden kokeminen tuli nuorille tärkeäksi yhdessä tehtyjen tanssien myötä. Nuoret tutustuivat toisiinsa paremmin ja saivat uusia ystäviä. Tanssissa solmitut ystävyysuhteet tulivat lähes kaikille nuorille hyvin tärkeiksi, mikä osoittaa tanssin vahvistavan nuorten sosiaalisia suhteita. Kaksi kyselyyn vastannutta nuorta kuvailivat viettävänsä tanssissa saatujen kavereiden kanssa aikaa vain tanssitunneilla. Vaikka ystävyysuhteet eivät MIMO –tanssin aikana siirtyneetkään näiden kahden nuoren kohdalla muuhun elämään, on tanssi-improvisaatioryhmään osallistuminen kuitenkin vahvistanut heidän sosiaalista ympäristöään, koska nuoret kokivat saaneensa tanssissa ystäviä.

Tanssi-improvisaatiotunnit toivat eri kulttuureista tulevat nuoret samaan tilaan jakamaan yhteisen hetken tanssin parissa. Eri kulttuureihin tutustuminen oli nuorille tärkeää ja kohtaamiset tanssissa lisäsivät nuorten ymmärrystä toisia kulttuureja kohtaan. Nuorten kokemukset ovat saman suuntaisia Kotilaisen ym. (2011, 123,125) näkemyksen kanssa taiteen käyttämisestä monikulttuurisessa työssä ennakkoluulojen vähentämisessä ja ymmärryksen lisäämisessä eri kulttuurien edustajien välillä.

Taiteen tekeminen ohjaa omien voimavarojen tunnistamiseen, mikä voi vaikuttaa myönteisesti nuoren tulevaisuudennäkymään ja helpottaa uuteen yhteiskuntaan sopeutumista (Hiltunen & Huhmarniemi 2010, 8; Liikanen 2010, 19). Nuoret toivat vastauksissaan esille tanssin merkityksen tukea antavana toimintana. Erityisesti yhdelle nuorelle tanssi oli tuonut lohtua koko Suomessa oloaikana. Toinen merkittävä kokemus tanssista kotoutumisen tukena tuli esille toisen nuoren vastauksissa. Tanssi oli hänelle toiminta, jonka myötä hän koki saaneensa eväitä uudessa yhteiskunnassa elämiseen. Tanssin vastatessa yhdenkin nuoren kohdalla näin suoraan tuen tarpeeseen, joka maahanmuuttajanuorella uuden yhteiskunnan kynnyksellä on, voi toimintaa pitää arvokkaana menetelmänä kotoutumista tukevassa työssä.

Nuorten kokemukset ohjaajien työskentelystä olivat positiivisia. Nuoret kokivat ohjaajat helposti lähestyttävänä ja mukavina ja ohjaajien aito kiinnostus ja läsnäolo ryhmässä välittyivät nuorille. Nuoret kokivat ohjaajien työskentelyn ammattitaitoisena ja tanssikertojen monipuolinen sisältö tuntui nuorista mielekkäältä ja kiinnostavalta. Nuorten kokemukset osoittavat, että ohjaajat onnistuivat työskentelemään osoittaen arvostusta ja aitoa kiinnostusta nuoria kohtaan. Kysely ei kuitenkaan ohjannut nuoria pohtimaan ohjaajien tasavertaisuuteen ja yksilön arvostamiseen perustuvaa työskentelyä tarkemmin ja nuorten vastaukset liittyivätkin lähinnä siihen, millaisina ihmisinä nuoret pitivät ohjaajia.

Tutkielman tulokset osoittavat, että tanssi-improvisaatioryhmään osallistuminen vahvisti Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa asuvien nuorten sosiaalisia suhteita ja lisäsi nuorten osallisuutta. Tanssi-improvisaatio herätti nuorissa myönteisiä tunteita ja voimaantumisen kokemuksia sekä mahdollisti hetken huolien ja murheiden unohtamiselle. Tanssi koettiin mielekkääksi toiminnaksi ja tanssitunneilla saatu positiivinen energia vaikutti nuorten olemukseen tanssituntien ulkopuolellakin.

10 POHDINTA

10.1 Tutkielman luotettavuus ja eettisyys

Kyselytutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on pohdittava, minkälainen suhde vastaajilla on tutkielman tekijään sekä miten aineisto on kerätty ja analysoitu (Sarajärvi & Tuomi 2009, 140–141). MIMO –tanssin aikana ohjaajien ja nuorten välisistä suhteista tuli sekä nuorille että ohjaajille merkityksellisiä. Nuorten ilo ohjaajien tapaamisesta välittyi ohjaajille jokaviikkoisen MIMO –tanssin aikana. Näin ollen ei voida sulkea pois ohjaajien ja nuorten välisen suhteen vaikutusta kyselyyn vastaamiseen. Nuorten kokema kiitollisuus toiminnan järjestämisestä välittyi ohjaajille sekä heidän vastauksistaan että viikottaisissa kohtaamisissa MIMO –tanssissa. Kiitollisuuden tunne on voinut vaikuttaa siihen, miten nuoret ovat vastanneet ohjaajia koskeviin kysymyksiin. Merkityksellisen suhteen muodostumisen voi kuitenkin katsoa yhdeksi toiminnan saavuttamista, nuoren kasvua tukevista asioista. Näin ollen voi pohtia, tuleeko vastaajien ja tutkielman tekijän välistä suhdetta tarkastella toiminnan saavuttamana etuna vai tutkielman luotettavuuden kyseenalaistajana.

Aineiston keräämisessä käytetty kysely tehtiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin, jotka nousivat työtä ohjanneesta teoriasta. Kysymysmuotojen pohtiminen oli aikaa vievä prosessi, sillä niiden tuli olla muodoltaan nuorille soveltuvia. Kyselyn kääntäminen nuorten äidinkiellelille asettaa kuitenkin kyseenalaiseksi sen, miten sanamuodot ja kysymysten tarkoitukset ovat kääntyneet ja ovatko eri kielille käännetty kyselyt siten olleet sisällöltään keskenään samanlaiset. Eroavaisuudet kyselyjen välillä ovat mahdollisia. Kysymysmuodot on kuitenkin mietitty mahdollisimman yksiselitteisiksi, jotta tulkinnan varaa ei käännöstyön tehneille jäisi.

Aineisto analysoitiin noudattamalla Sarajärven & Tuomen (2009) laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin ohjetta. Mahdolliset virheet analysoinnissa ovat voineet tapahtua aineiston pelkistämävaiheessa, jolloin aineisto jaettiin muodostamalla lauseita, jotka tiivistivät aineiston sisällön. Lauseet ovat tarkasta

harkinnasta huolimatta voineet muodostua vastauksista tehtyjen tulkintojen mukaan, sillä tutkielman tekijällä on aineiston lisäksi empiriaan perustuvaa tietoa nuorten kokemuksista tanssista. Tätä kokemusperäistä tietoa oli välillä haasteellista erottaa varsinaisesta kirjallisesta aineistosta, mutta analysoinnissa on kuitenkin tiedostettu tämä ongelma ja noudatettu tarkkaan sisällönanalyysin ohjetta.

Eettiseksi kysymykseksi nousi tutkielmaa tehdessä kielimuurista johtuva puute aineiston keräämisen jälkeisten ajatusten ja tunteiden purkamisessa. Koska kyselyn tekemiseen ei varattu tulkkia, eivät nuoret saaneet mahdollisuutta keskustella kyselyn tekijän kanssa kyselyn herättämistä ajatuksista. Aiheellista on pohtia, miten nuorten kanssa olisi voinut purkaa kyselystä heränneitä asioita tanssin ja kehollisen ilmaisun keinoin. Tällöin kyselyyn vastaaminen olisi ollut kokonaisvaltainen kokemus ja saanut päätöksen tanssi-improvisaation keinoin. Nuoret olisivat voineet vastata kyselyyn yhtä aikaa samassa tilassa, jonka jälkeen he olisivat saaneet tanssitunnilla yhteisen tilan ajatusten ja tunteiden purkamiseen.

10.2 Tutkielma moniammatillisen työn kehittämässä

MIMO –projektin tavoitteena oli kehittää taidelähtöisten menetelmien käyttämistä nuorten osallisuutta tukevassa moniammatillisessa työssä (Moving In, Moving On 2012b). Projektin tavoite oli linjassa Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia hankkeen toimenpide-ehdotuksen kanssa taiteen tekemisen soveltuvuudesta maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä (Liikanen 2010, 19). Tämä opinnäytetyö on tärkeä osa MIMO –projektin toiminnan vaikuttavuuden raportointia. Työ esittää onnistuneen kokemuksen tanssin ja toimintaterapian välisestä yhteistyöstä sekä antaa esimerkin siitä, miten tanssi-improvisaatiota voi hyödyntää maahanmuuttajanuorten osallisuutta tukevassa työssä. MIMO –tanssi oli ainoa projektin aikana toteutuneista nuorten ryhmistä, joka onnistui luomaan toiminnalleen pysyvän aseman ja jatkuvuuden. Tanssi-improvisaatioryhmä jatkuu edelleen Turussa ja työhön haetaan rahoitusta

toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Tämä on sekä projektille että meille MIMO –tanssin ohjaajille hieno saavutus.

Tätä opinnäytetyötä on mahdollista käyttää tukena MIMO –tanssin jatkorahoituksen hakemisessa, sillä se osoittaa perustellusti, millainen tarve työlle on ja millainen merkitys sillä nuorille voi olla. Tanssin aikaansaamaa myönteistä energiaa on vaikea osoittaa paperilla, mutta omakohtainen kokemus MIMO –tanssin ohjaamisesta on voima, joka muistuttaa toiminnan tärkeydestä ja ohjaa kehittämään toimintaa edelleen. Tutkielma taas toimii konkreettisena näyttönä siitä, mitä toimintaan osallistuneet ja kyselyyn vastanneet nuoret ovat tanssi-improvisaatioryhmästä saaneet.

Toimintaterapeuteille tämä opinnäytetyö tarjoaa esimerkin siitä, millaista yhteistyötä taidealojen kanssa voi tehdä ennaltaehkäisevän työn kentällä. Taidelähtöisten menetelmien käyttämisen voi ajatella olevan luonteva osa toimintaterapeutin osaamista. Taide- ja hyvinvointialojen yhteistyön katsotaan olevan työmuoto, jota tulisi lisätä ihmisen hyvinvointia tukevassa ja lisäävässä työssä (Liikanen 2010, 17). Rohkaisua ammattikuntien välisten rajojen ylittävään työskentelyyn tarvitaan, jotta jatkossa taiteen alojen ammattilaisten ja toimintaterapeuttien ammattiosaamisen yhteistyön voimaa voi hyödyntää entistä paremmin. Toimintaterapeuttien ja tanssinopettajien välistä yhteistyötä olisi hienoa laajentaa ja pohtia yhteistyön mahdollisuuksia muidenkin asiakasryhmien kanssa. Esimerkiksi Läntisen tanssin aluekeskuksen järjestämä tanssikummitoiminta tuo tanssin osaksi arkista toimintaa erilaisissa yhteisöissä, kuten palvelutaloissa, vammaishuollon laitoksissa ja nuorisotaloissa (Läntisen tanssin aluekeskus 2013). Toimintaterapeutti tällaisessa työssä tanssin alan ammattilaisen työparina toisi arvokasta osaamista arjen sujuvuuden ja toiminnallisuuden tukemiseen.

10.3 Tanssin mahdollisuudet kotoutumistyössä

Tämän tutkielman pohjalta voisi selvittää tanssin merkitystä nuoren maahanmuuttajan itsetunnon kohottamisessa ja turvallisuuden tunteen

syntymisessä. Nuoret turvapaikanhakijat elävät haasteellisessa, psyykettä kuormittavassa välitilassa, joka vaikuttaa kielteisesti nuoren identiteettiin (Helander & Mikkonen 2012, 12). Olisi tärkeää saada tietoa siitä, miten tanssin keinoin pystyisi tukemaan nuoren identiteetin myönteistä kasvua. Itsetunnon vahvistuminen on osa voimaantumisen kokemusta, joka on läsnä tanssi-improvisaatiossa. Jatkossa voisi selvittää, millainen merkitys tanssilla on nuorten turvapaikanhakijoiden itsetunnon tukemisessa. Lisätutkimusta olisi tärkeää tehdä myös laajemmin tanssin merkityksestä osana kotoutumisprosessia.

Soveltavan taiteen käyttämistä kotoutumisen tukena pidetään valtakunnallisella tasolla tärkeänä (Liikanen 2010, 19). Tanssia voisi käyttää maahanmuuttajanuorten kotoutumisen tukena esimerkiksi järjestämällä tila suomalaisten ja maahan muuttaneiden nuorten yhteisille tanssitunneille. Tanssi-improvisaatioryhmän järjestäminen maahan muuttaneiden ja kantasuomalaisten nuorten yhteiseksi vapaa-ajan toiminnaksi olisi hieno jatkohanke MIMO – tanssille, sillä sosiaaliset suhteet kantaväestöön helpottavat uuteen yhteiskuntaan sopeutumista (Jasinskaja-Lahti & Perhoniemi 2006, 74–75). Toiminnan kehittäminen ja tutkiminen toisi arvokasta lisätietoa tanssin soveltuvuudesta ja moniammatillisen yhteistyön toimivuudesta osana kotouttamistyötä.

LÄHTEET

Anttila, R.; Harinen, P. & Honkasalo, V. 2007. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Verkkojulkaisu 15. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Blom, L. A. & Chaplin, L.J. 2000. The Moment of Movement. Dance Improvisation. Lontoo: Dance Books.

Cross, T.; Bazmn, B.; Dennis, K. & Isaacs, M. 1989. Towards a Culturally Competent. System of Care. A Monograph on Effective Services for Minority Children Who Are Severely Emotionally Disturbed. CASSP Technical Assistance Center Georgetown University Child Development Center. Viitattu 11.9.2013 [http://www.mhsoac.ca.gov/meetings/docs/Meetings/2010/June/CLCC_Tab_4_Towards_Cultural ly_Competent_System.pdf](http://www.mhsoac.ca.gov/meetings/docs/Meetings/2010/June/CLCC_Tab_4_Towards_Cultural_ly_Competent_System.pdf)

Dance United. Lives Transformed Through Dance. 2011. Annual Report and Accounts. London & Wales. Viitattu 3.9.2013 <http://www.dance-united.com/wp-content/uploads/2010/09/Dance-United-Annual-Report-2011-12.pdf>

Doble, S., & Santha, C. 2008. Occupational Well-Being: Rethinking Occupational Therapy Outcomes. Canadian Journal of Occupational Therapy. Vol. 75, No. 3, 186.

Enoranta, T. 2007a. Johdanto: Elämänhallinnasta empowermenttiin – tue turvapaikanhakijan toimintaa. Teoksessa Enoranta, T. (toim.) 2007. Työssä turvapaikanhakijan kanssa. Tampere: Kansalais- ja työäenopistojenliitto KTOL.

Enoranta, T. 2007b. Empowering Asylum Seekers Developing Good Practice. Teoksessa Enoranta, T. (toim.) 2007. Empowering Asylum Seekers Developing Good Practice. Tampere: Kansalais- ja työäenopistojenliitto KTOL.

Enoranta, T. 2007c. Verkosto voimautumisen tueksi. Teoksessa Enoranta, T. (toim.) 2007. Työssä turvapaikanhakijan kanssa. Tampere: Kansalais- ja työäenopistojenliitto KTOL.

Flaskerud, J. 2007. Cultural Competence: What Is It? Issues in Mental Health Nursing. 28. Informa Healthcare. 121.

Forsander, A. 1994a. Yksilöt kohtaavat – yhteisöt muuttuvat. Teoksessa Forsander, A., Ekholm, E., Salhe, R. 1994. Monietninen työ. Haaste ammattitaidolle. Täydennyskoulutusjulkaisu 9. Helsinki: Helsingin yliopisto. 30.

Forsander, A. 1994b. Monietninen työ – maailma pienoiskoossa. Teoksessa Forsander, A., Ekholm, E. & Salhe, R. 1994. Monietninen työ. Haaste ammattitaidolle. Täydennyskoulutusjulkaisu 9. Helsinki: Helsingin yliopisto. 53-54.

Hallas, P.; Hansen, A.; Stæhr, M.; Munk-Andersen, E. & Jorgensen, H. 2007. Length of Stay in Asylum Centres and Mental Health in Asylum Seekers: a Retrospective Study from Denmark. BMC Public Health. Viitattu 9.9.2013 <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/7/288>

Halprin, D. 2003. The Expressive Body in Life, Art and Therapy. Working with Movement, Metaphor and Meaning. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.

Heikkinen, P. 2007. Becoming More Visible -projekti 2004-2007. Teoksessa Enoranta, T. (toim.) 2007. Työssä turvapaikanhakijan kanssa. Tampere: Kansalais- ja työäenopistojenliitto KTOL.

Helander, R. & Mikkonen, A. 2002. Ikävä äitiä...Ilman huoltajaa tulleet pakolaislapset Suomessa. Helsinki: Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos.

Herranen, J. & Junttila-Vitikka, P. 2010. Osallisuuden vai sosiaalisuuden vahvistamista? Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen 3/2010. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto. Viitattu 7.9.2013 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/node/476>

Hildenbrand, W. & Lamb, J. 2013. Occupational Therapy in Prevention and Wellness: Retaining Relevance in a New Health Care World. *The American Journal of Occupational Therapy*. Vol. 67, No. 3, 266-267, 269.

Hiltunen, M & Huhmarniemi, M. (toim.) 2010. Rälläkkä ja sivellin. Taidetoimintaa nuorten hyvinvoinnin tueksi. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Viitattu 9.9.2013 http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/paattyneet-hankkeet/nuorten-hyvinvoinnin-ankkurit/Rallakka_ja_sivellin_julkaisu.pdf

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 2009. 15.-16. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huttunen, M. 2011. Lasten ja nuorten masennus ja mielialahäiriöt. *Duodecim. Terveyskirjasto*. Viitattu 9.9.2013 http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_osio=&p_artikkeli=dlk00383&p_haku=

iYouth. 2013a. Maahanmuuttajanuorten voimaannuttaminen. Viitattu 28.5.2013 <http://www.iyouth-project.eu/fi/koulutusmateriaalit/maahanmuuttajanuorten-voimaannuttaminen>

iYouth. 2013b. Maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelyn periaatteet. Viitattu 28.5.2013 <http://www.iyouth-project.eu/fi/maahanmuuttajanuorten-kotouttaminen/maahanmuuttajanuorisoty/maahanmuuttajanuorten-kanssa-tyoskentelyn-periaatteet>

Jasinskaja-Lahti, I. & Perhoniemi, R. 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. *Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004.. Tutkimuksia 2006/2*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Joyce, M. 1980. *First Steps in Teaching Creative Dance to Children*. 3. painos. California: Mayfield Publishing Company.

Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. *Ryhmästä enemmän*. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Suomen Mielenterveysseura. Laadukasta kulttuuria vapaaehtoistyöhön –hanke. Helsinki: SMS-Tuotano Oy.

Kielhofner, G. 2008. *Model of Human Occupation. Theory and application*. 4. painos. Baltimore: Lippincot Williams& Wilkins.

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013a. *Esipuhe*. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö*. Jyväskylä: PS-kustannus. 8.

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013b. *Monikulttuurisen ohjauksen lähtökohdat*. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö*. Jyväskylä: PS-kustannus. 12.

Kotilainen, S.; Siivonen, K. & Suoninen, A. 2011. Iloa ja voimaa elämään. Nuorten taiteen tekemisen merkitykset Myrsky-hankkeessa. *Verkkajulkaisu* 44. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Krappe, J., Parkkinen, T. & Tonteri, A. (toim.). *Moving In! Art-Based Approaches to Work with the Youth*. MIMO-Project 2010-2013. Turku: Turku University of Applied Sciences. 141.

Laki kotoutumisen edistämisestä. 3 § Määritelmät. 1386/2010.

Laki kotoutumisen edistämisestä. 33 § Kunnan kotouttamisohjelman sisältö. 1386/2010.

Liikanen, H-L. 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Helsinki: Opetusministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.

Läntisen tanssin aluekeskus. 2013. Tanssikummi. Viitattu 30.9.2013 http://www.l-tanssi.fi/dance/index.php?option=com_content&view=article&id=178:tanssikummi&catid=36

Maahanmuuttovirasto. 2013a. Kotouttaminen. Viitattu 4.6.2013 http://www.migri.fi/tietoa_muualla_kotouttaminen

Maahanmuuttovirasto. 2013b. Turvapaikanhakijat. 1.1.2012-31.12.2012, yksintulleet alaikäiset. Viitattu 11.9.2013 http://www.migri.fi/download/39427_Alaikaiset_tp_hakijat_joulu_2012.pdf?f993b26f3478d088

Maahanmuuttovirasto. 2013c. Turvapaikkapäätökset. 1.1.2012-31.12.2012, yksintulleet alaikäiset. Viitattu 11.9.2013 http://www.migri.fi/download/39428_Alaikaiset_tp_paatokset_joulu_2012.pdf?3bc4a5703478d088

Maahanmuuttovirasto. 2012a. Ilman huoltajaa Suomeen tullut lapsi. Viitattu 30.11.2012 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/ilman_huoltajaa_suomeen_tullut_lapsi

Maahanmuuttovirasto. 2012b. Turvapaikkapuhuttelua odotetaan noin puoli vuotta. Viitattu 4.12.2012 http://www.migri.fi/asiointi/kasittelyajat/kasittelyajat_kansainvalinen_suojelu/1/0/turvapaikkapuhuttelua_odotetaan_noin_puoli_vuotta

McLaughlin, H.; Reubsaet, H. & Vanhanen, S. 2011. Immigrants, Police and Social Work. Why This Subject? Teoksessa Ciriano, E., Danker, M., Heikkilä, E., McLaughlin, H. & Reubsaet, H. (toim.) Working Together for Better Integration. Immigrants, Police and Social Work. Turku: Institute of Migration. 8.

Majnemer, A. 2010. Balancing The Boat: Enabling an Ocean of Possibilities. Canadian Journal of Occupational Therapy. Vol. 77, No 4, 199-200.

Makkonen, M. 2013. Hip hop on totta – omakohtainen näkökulma Hip Hop -kulttuuriin ja sen mahdollisuuksiin tanssikasvattajan työssä. Turun Ammattikorkeakoulu. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Tanssin suuntautumisvaihtoehto. Viitattu 8.9.2013 http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63647/Makkonen_Mikko.pdf?sequence=1

Malchiodi, C. A. 2011. Ilmaisuterapiat – Historia, teoria ja käytäntö. Teoksessa Malchiodi, C. A. (toim.) Ilmaisuterapiat. Euroopan Unioni: The Guilford Press. A Division of Guilford Publications, Inc.

Martikainen, T. & Ruhanen, M. 2006. Maahanmuuttajaprojektit: hankkeet ja hyvät käytännöt. Katsauksia E 22/2006. Helsinki: Väestöliiton Väestöntutkimusla.

Miles, A. & Strauss, P. 2008. The Academy - A Report on Outcomes for Participants (June 2006 – June 2008). ESRC Centre for Research on Socio-cultural Change. University of Manchester. Viitattu 4.9.2013 http://www.dance-united.com/wp-content/uploads/2010/09/Two_Year_Academy-Report.pdf

Moving In, Moving On. 2012a. Info. Viitattu 24.1.2013 http://mimo.turkuamk.fi/?page_id=242itos

Moving In, Moving On. 2012b. MIMO. Viitattu 10.10.2012 <http://mimo.turkuamk.fi/>

Myllyniemi, S. 2006. Nuorisobarometri 2006. Teoksessa Wilska, T-A. (toim.). Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta.

Myrskylä, P. 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret. Eva-analyysi. Nro 19. Viitattu 18.1.2013 <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Nieminen, J. 2013. Monikulttuurinen ohjaus nuorisotyössä. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus. 301.

Nuorisolaki 27.1.2006/72. 2 § Määritelmät. 72/2006.

Pakolaisneuvonta 2011a. Alaikäisen turvapaikkamenettely. Viitattu 28.11.2012 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=134&lang=suo

Pakolaisneuvonta 2011b. Käsitteitä. Viitattu: 28.11.2012 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106&lang=suo

Pakolaisneuvonta 2011c. Turvapaikanhakijalasten vastaanotto ja edustaja. Viitattu 5.12.2012. http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=135&lang=suo

Pilke, A. 2013. Lapset kärsivät rasismista Suomessa: ”Valitettavan yleistä”. Yle Uutiset. Viitattu 15.9.2013 http://yle.fi/uutiset/lapset_karsivat_rasismista_suomessa_valitettavan_yleista/6444769

Rauta, A. 2005. Selvitys maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen tarpeesta ja saatavuudesta. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Riihelä, J. 2005. Maahanmuuttajien elinoloerot äärikaupunkiseudun kunnissa. Teoksessa Joronen, T. (toim.) Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 139.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sarjärvi, A. & Tuomi, J. 2009 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. 2011. Päivitetyt ammattieettiset ohjeet. Viitattu 11.9.2013 http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/ammattieettiset_ohjeet_2011.pdf

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. 2012. Toimintaterapia. Viitattu 11.9.2013 <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapia.html>

Suto, M. 1998. Leisure in Occupational Therapy. Canadian Journal of Occupational Therapy. Vol. 65, No 5, 271.

Säävälä, M. 2011. Perheet muuttoliikkeessä. Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen. Katsauksia E 41/ 2011. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos.

Säävälä, M. 2012. Koti, koulu ja maahan muuttaneiden lapset: Oppilashuolto ja vanhemmat hyvinvointia turvaamassa. Katsauksia E 43/ 2012. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos.

Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitos. 2013a. Osallisuus. Kaventaja. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Viitattu 7.9.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus

Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitos. 2013b. Taidelähtöiset menetelmät. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Viitattu 7.9.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat

Turun kaupunki 2008. Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma vuosille 2007 – 2011. Kaupunginvaltuusto 12.2.2007 § 38. Kaupunginhallitus 14.1.2008 § 28.

Vihelä, A. 2007. Verkosto voimautumisen tueksi. Teoksessa Enoranta, T. (toim.). Työssä turvapaikanhakijan kanssa. Tampere: Kansalais- ja työäenopistojenliitto KTOL. 48-49.

Wilcock, A. 2010. Population Health: An Occupational Rationale. Teoksessa Pizzi, M., Reitz, S. & Scaffa, M. (toim.) Occupational Therapy in the Promotion of Health And Wellness. Philadelphia: F. A. Davis Company. 111-113.

Yalom, I. & Leszcz, M. 2005. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. 5. painos. New York: Basic Books.

Yoken, T. 2012. Why Does Dance Matter? Teoksessa Krappe, J., Parkkinen, T. & Tonteri, A. (toim.). Moving In! Art-Based Approaches to Work with the Youth. MIMO-Project 2010-2013. Turku: Turku University of Applied Sciences. 86.

Liite 1. Kysely

Application of Art-Based Methods
to Social and Youth Work

Hei!

23.4.2013

Tämä on kysely MIMO-tanssista teille aktiivisesti MIMO-tanssissa käyneille nuorille. Teen opiskelujeni lopputyötä MIMO-tanssissa aktiivisesti käyneiden nuorten kokemuksista ryhmästä, tanssista ja ryhmän ohjaajista. Teidän nuorten kokemusten kuuleminen on tärkeää, jotta saan tietoa siitä, onko toiminnasta ollut hyötyä ja kannattaako toimintaa jatkaa. Vastauksesi ovat siis todella tärkeitä.

Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vain vastaajan sukupuoli tulee lopputyössä esille, muita tietoja vastaajasta ei kerrota. Saat vastata kysymyksiin omalla äidinkielelläsi. Mieti tarkkaan jokaista kysymystä ja vastaa sitten kysymykseen. Vastaukset saavat olla pitkiäkin 😊 Joidenkin kysymysten jälkeen on esimerkkejä siitä, millaisia asioita voit vastauksessasi miettiä. Mieti silti myös muita asioita, joita sinulle kysymyksestä tulee mieleen. Vastauksia varten saat erillisen paperin.

1. **Kerro, millaisia ystävyssuhteita sinulla on muihin Ryhmäkodissa ja Tukiasunnoissa asuviin nuoriin.** (Esim. onko sinulla ystäviä, joiden kanssa voit puhua, jotka auttavat sinua, joiden kanssa vietät vapaa-aikaa, joiden kanssa on mukava olla ja joiden kanssa sinulla on hauskaa jne.)
2. **Kerro, onko ystävyssuhteissasi tapahtunut muutoksia MIMO-tanssissa käytyäsi.** (Esim. oletko saanut uusia kavereita, ovatko ystävyssuhteet muuttuneet sinulle merkityksellisemmiksi, oletko tutustunut muihin nuoriin paremmin tanssissa käydessä, onko sinun helpompi olla muiden nuorten kanssa, onko sinulla enemmän kavereita, joiden kanssa voit jutella tai viettää aikaa jne.)
3. **Mitä mieltä olet siitä, että olet ollut MIMO-tanssissa eri taustoista ja kulttuureista tulevien, samassa elämäntilanteessa olevien nuorten kanssa tanssimassa?** (Esim. onko eri kulttuurien kohtaaminen tanssissa hyvä tai huono asia, oletko saanut muilta nuorilta tukea ja jaksamista omaan elämään jne.)
4. **Millaiset asiat MIMO-tanssissa ovat tuoneet hyvää oloa sinulle?** (Esim. erilaiset tanssiharjoitukset, mahdollisuus ilmaista tunteita tanssin avulla, muiden nuorten kanssa oleminen, ohjaajien läsnäolo jne.)

5. **Kerro mitkä asiat vaikuttavat siihen, että olet joskus jättänyt tulematta MIMO-tanssiin.**
6. **Miten MIMO-tanssi on vaikuttanut mielialaasi päivän aikana?** (Esim. kerro millainen olo sinulla on ennen tanssia ja tanssin jälkeen, oletko ollut väsyneempi/pirteämpi tai iloisempi/surullisempi tanssin jälkeen, mitkä asiat MIMO-tanssissa vaikuttavat mielialaasi ja olotilaasi jne.)
7. **Onko MIMO-tanssissa käyminen vaikuttanut siihen, mitä ajattelet itsestäsi ja mahdollisuudestasi vaikuttaa omaan elämääsi? Miten?** (Esim. oletko kokenut onnistumisia tanssissa, oletko huomannut osaavasi uusia asioita, oletko huomannut olevasi tärkeä osa ryhmää, oletko voinut tanssilla ilmaista itseäsi vapaammin kuin puhumalla, oletko saanut vaikuttaa ryhmässä siihen mitä tehdään ja onko mahdollisuus vaikuttaa ryhmässä ollut sinulle tärkeää jne.)
8. **Mitä mieltä olet ohjaajien tavasta ohjata ryhmää?** (Esim. miten ohjaajat juttelevat kanssanne ja ottavat teitä huomioon, ovatko he kiinnostuneita teistä, mistä olet ohjaajien työskentelyssä pitänyt, onko jotain mistä et ole pitänyt jne.)

Kiitos vastauksistasi! Osallistumisesi MIMO-tanssiin ja kyselyyn vastaamiseen on minulle tärkeää. Toivon sinulle oikein hyvää jatkoa ja toivon, että tapaamme taas MIMO-tanssissa 😊

The content of the publication reflects the authors views and the Managing Authority cannot be held liable for the information published by the project partners.

Liite 2. Aineiston pelkistäminen

Alkuperäisen aineiston ilmauksia	Pelkistetty ilmaus
<p>Minulla ei ole ollut kontaktia muihin ihmisiin ennen kuin osallistuin tähän tanssiohjelmaan</p> <p>Tutustuimme toisiimme mimo tanssissa</p> <p>Uusia ystäviä</p> <p>Oppii tuntemaan toisensa</p> <p>Tutustuin ihmisiin</p> <p>Oli mukava tavata uusien ystävien kanssa</p> <p>Opin tuntemaan paljon tiettyjä ihmisiä</p> <p>Minulla on uudet ystävät</p> <p>Sain uusia ystäviä</p> <p>Olen tutustunut nuorisoon MIMO:n tansseissa</p> <p>Saan uusia ystäviä</p> <p>Sain myös uusia kavereita</p> <p>Tanssiessani sain samalla paljon kavereita</p>	<p>Olen tutustunut MIMO-tanssissa uusiin ihmisiin ja saanut uusia ystäviä.</p>
<p>Ystäväsuhde on minulle arvokas</p> <p>He olivat niin tärkeitä minulle</p> <p>Tanssimisen kautta sain hyviä ja tärkeitä kavereita</p> <p>Olen tutustunut tanssin kautta eri kulttuureihin.</p> <p>Kanssakäymistä erilaisen ja kulttuurien kanssa</p> <p>Ryhmässä oli erilaisia ihmisiä ja eri kulttuureja</p> <p>Ryhmähenki</p>	<p>Tanssin kautta olen saanut itselleni tärkeitä ystäviä.</p>
<p>Näemme toisiamme vain mimo tanssissa</p>	<p>En vietä aikaa MIMO-tanssissa tutustumieni ihmisten kanssa tanssin ulkopuolella. (1/7)</p>
<p>Opin uusia kulttuureja</p> <p>Saan tanssia erilaisten kulttuurien edustajien kanssa</p> <p>Tanssin avulla saa kontaktin muihin</p>	<p>Tanssissa olen tutustunut eri kulttuureihin.</p>

<p>kulttuureihin Tutustuin erilaisiin kulttuureihin ja tapoihin</p>	
<p>On hyvä että tanssin erilaisten ihmisten kanssa ja opin tuntemaan ihmisiä eri kulttuureista ja muut oppivat myös Kunnioitan kaikkia kulttuureja ja tapoja huolimatta siitä, ovatko ne kivoja tai vähemmän kivoja</p>	<p>Eri kulttuureihin tutustuminen on hyvä asia.</p>
<p>Se tuo aina hyvän mielen Se saa minut tuntemaan oloni onnelliseksi Kun minä tanssin, tunnen oloni hyväksi ja onnelliseksi Kun tanssin olen onnellinen Kun tanssin minä tunnen onnea Se antaa hyviä tunteita Tunnen oloni todella onnelliseksi Se tuo minulle onnea Se sai minut tuntemaan oloni onnelliseksi koko ajan Onnea toiminnan aikana Se on tuonut minulle onnea On onnellisuus Tuntui hyvältä Sai minun oloni hyväksi Sai minut tuntemaan oloni hyvin onnelliseksi Toi onnellisuutta MIMO-ryhmä on tukenut minua tuomalla minulle hyvää oloa Onnellisuuden tunteen Onnellisuuden tunne On tuonut minulle onnellisuutta Se toi sekä iloa että onnellisuutta Onnellisuutta Erittäin hyvä, ja sen vuoksi koen tulevani onnelliseksi Tanssin harjoitukset ovat tuoneet minulle hyviä tunteita Ne ovat tuoneet minulle iloa</p>	<p>Tanssi tuo minulle hyviä tunteita ja tanssiessa tunnen oloni iloiseksi ja onnelliseksi.</p>

<p>Se auttaa minua unohtamaan kaiken Se on hyvä asia minulle, se lohduttaa minua Lohdutus Ryhmä on lohduttanut minua täällä ollessani koko ajan Unohtadin kaikki vaivat joksikin aikaa Ryhmä on ollut minulle hyödyllinen koska se on ollut minun lohdutus vaikeassa hetkessä On tuonut minulle lohdutusta koko sinä aikana kun olen ollut täällä</p>	<p>Tanssi tuo minulle lohtua ja auttaa minua unohtamaan hetkeksi vaikean elämäntilanteeni.</p>
<p>Kyllä se muutti tunnettani erityisesti jos menin tanssimaan, jos minulla oli huono olla, tanssiminen teki minut onnelliseksi Tanssipäivän aikana olin aina onnellinen Harjoitusten jälkeen olen aina onnellisempi ja innostuneempi Edesauttanut minua tuntemaan oloni paremmaksi ja muuttanut tunnetilaani Toi minulle onnea päivän aikana ja ryhmässä</p>	<p>Tanssin jälkeen oloni on aina hyvä, myös silloin kun minulla on ollut huono mieli aiemmin päivällä.</p>
<p>Ryhmä on auttanut minua löytämään elämän yhteiskunnassa Ryhmä on edesauttanut minua oppimaan yhteiskunnassa elämistä ja yhdessä elämistä Ennen olin niin ujo: en voinut tanssia muiden edessä tai puhua, en ollut rohkea. Nyt voin tanssia ja puhua, olen niin rohkea ihmisten edessä enkä tunne oloani ollenkaan hermostuneeksi ja se on kokonaan mimo tanssin ansiota Opettanut miten olla kanssakäymisissä ihmisten kanssa Olen tutustunut ihmisissä oleviin tunteisiin ja rohkeuteen tämän tanssiohjelman avulla Saimme paljon tukea</p>	<p>Tanssissa olen oppinut löytämään voimavaroja itsestäni.</p>

<p>Nauroimme yhdessä, paljon hymyjä ja onnea</p> <p>Minusta tanssiminen on rentouttava aktiviteetti</p> <p>Tansseista on se hyöty, että saan yöllä hyvin nukuttua hyviä ajatuksia ja mun mieli on rauhassa (sisäinen rauha)</p> <p>Tunnen oloni todella onnelliseksi koska tanssi oli tosi kiinnostavaa</p> <p>Oli niin kiva mennä MIMO-tanssiin</p> <p>Oli tosi kiinnostavaa</p> <p>Se on niin jännittävää ja kiinnostavaa</p> <p>Minulla on niin hyvä olo kun menen mimotanssiin</p> <p>Tanssi oli hyvää, Tanssi oli kivaa ja oli eri tyylejä</p> <p>Antanut minulle mahdollisuuden tehdä urheilua päivän aikana</p> <p>Tanssikerrat olivat tosi kiinnostavia</p> <p>Se oli minulle tekemistä</p> <p>Minun mielestäni kaikki oli hyvää</p> <p>Tanssit olivat niin tärkeitä ja hyviä minulle</p> <p>Tanssimiset onnistuivat, vaikka ne olivat vaikeita</p>	<p>Tanssi on rentouttava, kiinnostava, kiva ja minulle tärkeä harrastus.</p>
<p>Kun olen pettynyt, surullinen tai vihainen menen ystävän luokse ja keskustelen hänen kanssaan, jotta tulee parempi mieli</p> <p>Minulla oli paljon kavereita, joiden kanssa keskustelimme ja vietimme aikaa yhdessä</p> <p>Minulla on ystäväsuhde ryhmäkodin ja tukiasunnon nuorten asukkaiden kanssa</p> <p>Minulla on kaveri, jonka kanssa vietän aikaa ja hän auttaa minua tarvittaessa</p>	<p>Minulla on ystäviä, joiden kanssa voin jutella.</p>
<p>Vietän aikaa kavereideni kanssa vapaa-ajalla, jotta saan ajan kulumaan paremmin, mutta kaveruussuhteeni muina aikoina ei ole niin syvää</p>	<p>Ystävyysuhteeni eivät ole syviä. (1/7)</p>
<p>Alakuloinen ja minulla on välillä</p>	<p>Vaikean elämäntilanteeni vuoksi</p>

<p>ongelmia, joiden takia en aina pääse tanssimaan. En ole silloin hyvässä mielenvireessä.</p> <p>Koulun jälkeen minua väsytti, sen vuoksi en päässyt sinne</p> <p>Joskus en pääse MIMO:n tansseihin ongelmien takia, jotka estävät pääsystä sinne</p> <p>En aina halua tanssia koska elämäntilanteeni on niin vaikea ja kun muistan tämän en tunne oloani hyväksi ja haluan vain olla yksin, silloin en halua myöskään tanssia</p> <p>Elämä ei ole aina helppoa varsinkaan minun elämäni, kun minulla ei ole hyvä olo en halua puhua, nähdä ketään, tanssia (kun olen surullinen, vihainen)</p>	<p>minulla on joskus ongelmia, minkä vuoksi en jaksa mennä tanssiin.</p>
<p>Se on opettanut suomen kieltä</p> <p>Oppia kieltä</p> <p>Opin muutamia sanoja muilla kielillä</p>	<p>Tanssissa olen oppinut suomen kieltä</p>
<p>MIMO auttoi minut oppimaan Hip Hopista jotain</p> <p>Opin eri tanssityylejä ja opin miten tanssia vieläkin paremmin</p> <p>Opettanut minua tanssimaan</p> <p>Ryhmä on opettanut minua tanssimaan</p> <p>Pystyn liikuttamaan kehoani</p> <p>Tansseissa kiinnosti ne osiot, joissa tanssitaan tiiviimmin yhdessä</p>	<p>Olen oppinut tanssimaan paremmin.</p>
<p>Ohjaajat olivat hyviä opettamaan ja sosiaalisia ihmisiä</p> <p>He ovat käyttäytyneet hyvin meitä kohtaan</p> <p>Opettajat käyttäytyvät hyvin</p> <p>He ovat kilttejä</p> <p>He kohtelevat meitä kuin ystäviä</p> <p>Tykkään tanssinopettajista, he ovat niin ystävällisiä</p> <p>Opettajat olivat todella kivoja</p> <p>Itse asiassa he olivat todella kivoja, ystävällisiä</p>	<p>Ohjaajat olivat mukavia ja ammattitaitoisia ja välittivät kiinnostusta meitä kohtaan.</p>

<p>Ohjaajat olivat erittäin mukavia He pitivät meistä Tanssinopettajat olivat tosi ystävällisiä meille Opettajat olivat vakavia ja myös ajoissa Ammattitaitoisia</p>	
<p>Opettajien luovuus, innokkuus toiminnan aikana Osaavat opettaa meille tanssia tosi hyvin He osasivat erittäin hyvin välittää ajatuksiaan meille Keskustelivat hyvin meidän kanssa Järjestäjät ohjaavat ryhmää hyvin ja tekevät ohjelmasta nuorelle kiinnostavamman</p>	<p>Ohjaajat tekivät toiminnasta meitä nuoria kiinnostavan.</p>

Liite 3. Lehtiartikkeli

Lehtinen, E. 2013. Tanssi ei tarvitse yhteistä kieltä. Turkulainen. Paikalliset. Artikkelit saatavilla osoitteessa <http://www.turkulainen.fi/artikkeli/237205-tanssi-ei-tarvitse-yhteista-kielta>

Tanssi ei tarvitse yhteistä kieltä

Turun vastaanottokeskuksessa pidettävässä tanssi-improvisaatioryhmässä turvapaikanhakijat voivat ilmaista itseään tanssi avulla.

Turun vastaanottokeskuksessa 15–18-vuotiaat yksin maahan tulleet nuoret turvapaikanhakijat pääsevät ilmaisemaan itseään tanssin avulla. Tanssi-improvisaatioryhmän toiminnan tarkoituksena on ehkäistä turvapaikanhakijoiden syrjäytymistä ja tarjota nuorille luovaa ja mielekästä vapaa-ajan toimintaa.

– Tanssi-improvisaatio tarjoaa hetken, jolloin nuori voi unohtaa vaikean elämäntilanteensa. Ryhmä vahvistaa myös nuorten sosiaalisia suhteita ja antaa mahdollisuuden saada vertaistukea, ryhmän ohjaaja Annika Lehtomaa kertoo.

Ryhmä kokoontuu joka keskiviikko. Ryhmässä tehdään erilaisia improvisaatioharjoituksia, joilla nuoret saavat harjoitella erilaisia tapoja ilmaista itseään kehollisesti.

– Annamme erilaisia tanssiharjoituksia ja näytämme tapoja tuottaa liikkeitä, mutta nuoret saavat ilmaista itseään täysin vapaasti tanssin ja erilaisten liikkeiden avulla. On hienoa huomata aluksi hyvinkin arkojen nuorten vapautuvan tanssiessa ja muuttuvan koko ajan rohkeammiksi, ryhmän toinen ohjaaja Jennifer Joffs sanoo.

Tanssi-improvisaatiossa ei ole väärää tapoja tehdä vaan jokainen nuori saa kannustusta ja onnistumisen kokemuksia omasta tanssistaan.

– Nuoret toimivat ryhmässä ja opettavat toisilleen omia kansantanssejaan. Tunnilla jokainen nuori saa myös keksiä omia liikkeitä, joita kaikki kokeilevat. Näin nuori kokee tulevana kuulluksi ja olevansa osa ryhmää vaikka ei ole yhteistä kieltä, Lehtomaa sanoo.

Yhteisen kielen puuttuminen asettaa toisinaan haasteita ohjaajille.

– Emme voi antaa paljoa sanallisia ohjeita, joten käytämme usein apuna erilaisia kuvia. Kuvien avulla pystymme ohjaamaan tiettyyn tunnelmaan ja näyttämään minkä tyyppisistä liikkeistä on milloinkin kyse, Joffs kertoo.

Toimintaterapiaa opiskeleva Lehtomaa ja tanssinopettajaksi opiskeleva Joffs ovat saaneet nuorilta hyvää palautetta ryhmästä.

– Nuoret ovat kertoneet saaneensa tanssista lohtua ja turvallisuuden tunnetta. Tunnilla he saavat hetkeksi ajatuksensa pois vaikeasta ja epävarmasta elämäntilanteestaan, ja tulevat hyväksytyksi sellaisina kuin ovat.

Ryhmä sai alkunsa vuoden 2012 helmikuussa osana EU-rahoitteista Moving In, Moving On-projektia. MIMO-projektin tarkoituksena on ehkäistä yhteiskunnasta syrjäytymistä tanssin ja teatterin keinoin hyödyntäen erilaisia moniammatillisia ryhmiä.

– Projektirahoitus päättyi, mutta aiomme jatkaa toimintaa taas syksyllä itsenäisinä toimijoina. Mietimme nyt erilaisia rahoitusvaihtoehtoja, ja varmasti keksimme jotakin, Lehtomaa uskoo.